

01

Worstelen
met het web

**Informatie
over stad
en streek**

02

Terugblik

**VOGIN-IP
Lezing 2015**

03

Uitvinder pocketboek
herdacht

**Aldus
Manutius**

04

Eldorado voor
zoekprofessionals

WikiLeaks

Seksuele en
genderdiversiteit
in erfgoed

**Queering
the
collections**

The School Library Rocks

living it, learning it, loving it

28 June - 2 July

IASL 2015

MECC

Maastricht

iasl2015.org

tevens online conferentie

2015 04

De Griek Antinoüs (circa 111-130), geliefde van de Romeinse keizer Hadrianus.

Meer over de veelal verborgen queer-aspecten van erfgoedcollecties op pagina 16. (Giovanni Dall'Orto maakte de foto in het Museo archeologico nazionale di Atene)

REDACTIONEEL

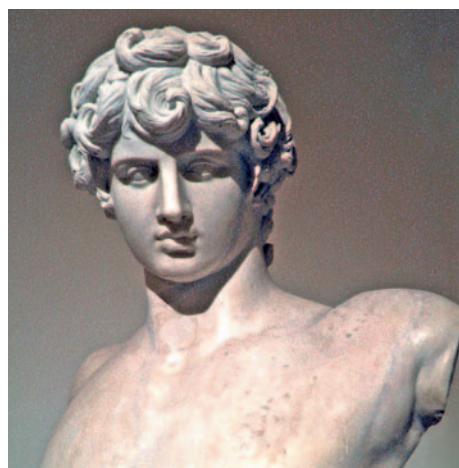

9 Marieke van Delft Uitvinder van pocketboek herdacht

Dit jaar is het 500 jaar geleden dat Aldus Manutius overleed. Met congressen, lezingen en tentoonstellingen wordt deze Venetiaanse drukker – en uitvinder van het pocketboek – herdacht.

13 Eric Kokke Startup OfficeRank

De startup OfficeRank schudt de vastgoedmarkt op: met open data en big data wil zij een objectief beeld geven van de commerciële vastgoedmarkt.

16 Lonneke van den Hoonaard Queering the collections

De initiatiefnemers van het symposium 'Queering the collections' willen erfgoedinstellingen bewust maken van het belang van het 'queeren': het onderkennen van seksuele en genderidentiteiten in de eigen collecties.

Dwarsdenken

In het ordenen en ontsluiten van informatie wemelt het van de normen en standaarden. Maar hebben we wel genoeg oog voor afwijkingen van de norm? In deze IP ruim aandacht voor pioniers en afwijkend-zijn. Naar aanleiding van een symposium in de OBA is er een artikel over de (vaak verborgen) queer-aspecten van erfgoedcollecties: de afwijking van de norm in gender en seksualiteit. Aandacht ook voor de innovatieve boekdrukker Aldus Manutius die 500 jaar geleden overleed, en voor wiskundige George Boole, dit jaar 200 jaar geleden geboren. OR: (Sieverts AND (Boole EQ 200)).

Verder in dit nummer: het GO Fonds stelt zich voor en nodigt uit tot het indienen van voorstellen die subsidie behoeven. De belangrijkste lessen van de VOGIN-IP-dag vatten we samen in een compact overzicht. Een wat langer essay over de stand van de lokale en regionale nieuws- en informatievoorziening daagt uit tot een ander perspectief op overheidsbeleid hieromtrent. En, toch ook een tikje afwijkend van de norm, een analyse van de zoekmogelijkheden op WikiLeaks. Lees en denk dwarser!

Frank Huysmans
redactie@informatieprofessional.nl

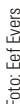

In een essay schetst Frank Huysmans hoe de lokale en regionale informatievoorziening zich de afgelopen decennia heeft ontwikkeld en suggereert hij een ander perspectief op overheidsbeleid hieromtrent.

26 **Andrea Langendoen**
en Carola van der Drift

Terugblik
VOGIN-IP-lezing 2015

Actuele ontwikkelingen op het gebied van 'zoeken en vinden' kwamen op 26 maart jl. aan bod tijdens de VOGIN-IP-lezing 2015. Acht sprekers presenteerden hun bevindingen uit het brede informatieveld.

36 Eric Sieverts

Op WikiLeaks staan zulke grote hoeveelheden berichten dat je wel een zoekmachine nodig hebt om daar iets in te vinden. Eric Sieverts is aangenaam verrast over de geboden zoekmogelijkheden.

Datavisualisatieproject 'Twenty - Fifty'
van Gemma Warriner;
lees verder op pagina 30

- 06 **Nieuws**
- 08 **Professional in het nieuws** Paul Solleveld
- 15 **Column** Eric Sieverts
- 25 **Column** Geert-Jan van Bussel
- 30 **Datavisualisatie** Designer Gemma Warriner
- 34 **Recht op informatie** Auteursrechtkabaal om onderwijsmateriaal
- 35 **IPlingo** Screenshots
- 35 **Gelezen** Buitengewone Bibliotheken
- 37 **Lifehacking** Kies je eigen land-specifieke versie van Google
- 38 **Column** Frank Huysmans

Het volgende nummer van IP
verschijnt 4 juni. Bijdragen voor dit
nummer zijn welkom tot 19 mei.

COLOFON

IP is samen met InformatieProfessional.nl het onafhankelijke platform voor de informatiespecialist van vandaag en morgen. De lezers werken in de informatie-, bibliotheek-, archief- en erfgoedwereld.

ISSN: 1385-5328

IP is een uitgave (19de jaargang) van Uitgeverij IP,
Charlotte van Pallandtlaan 18,
2772 TR Voorburg, tel. 06-44 09 19 85,
www.informatieprofessional.nl

redactieadres

IP, Charlotte van Pallandtlaan 18,
2772 TR Voorburg, tel. 06-44 09 19 85,
e-mail redactie@informatieprofessional.nl.

uitgever

Peter van Gorsel.

redactie

Maarten Brinkerink, Alice Doek, Wilbert Helmus,
Frank Huysmans, Alice de Jong, Evelien de Jonge,
Andrea Langendoen, Leen Liefsoens, Edwin Mijnsbergen,
Paul Nieuwenhuysen, Ronald de Nijs (eindredacteur),
Matthijs van Otegem en Eric Sieverts.

vormgeving

Eric van den Berg, egfvdberg@upcmail.nl,
Tom van Staveren, graphicisland@upcmail.nl.

medewerkers aan dit nummer

Geert-Jan van Bussel, Marieke van Delft, Carola van der Drift, Lonneke van den Hoonaard, Eric Kokke, Niall MacKellar, Raymond Snijders.

redactieadviesraad

Drs. P. Evers, drs. C. Groeneveld (voorzitter),
prof.dr. J.S. Mackenzie Owen.

abonnementen

IP verschijnt 9x per jaar, niet in januari, juli en augustus. Voor abonnementsprijzen en andere informatie zie InformatieProfessional.nl.

advertentieverkoop

Voor informatie over adverteren in blad of op de site:
Joop Slor bij Recent op 020-3308998.

Het verlenen van toestemming tot publicatie in dit tijdschrift strekt zich tevens uit tot het in enigerlei vorm elektronisch beschikbaar stellen.

GO opleidingen

Cursusagenda mei 2015

11/05	Mediacoach	
11/05	Promotie van bibliotheekdiensten	GAAT ZEKER DOOR
12/05	Digitaal archiveren en mappenstructuur	GAAT ZEKER DOOR
13/05	Archiefordening	GAAT ZEKER DOOR
13/05	Beheer en behoud van digitale informatie	GAAT ZEKER DOOR
18/05	Doelmatig gebruik van internet	
20/05	Management van digitaal erfgoed	
22/05	Informatiebeveiliging	
22/05	Competentieontwikkeling voor de informatieprofessional	
22/05	Fotocollecties beheren en toegankelijk maken	
26/05	Ontwerpen van ontologieën voor het semantisch web	
27/05	Zoeken van beeld, geluid en multimedia	
29/05	Kennisbehoud binnen de organisatie	
29/05	Introductie Sharepoint	GAAT ZEKER DOOR

Meer informatie: goopleidingen.nl/agenda of 070-3512380

Reading Room

'Britse clubstijl meets jaren '50-interieur'. Zo valt de nieuwe Reading Room van museum Wellcome Collection in Londen het best te omschrijven. Dit museum biedt een bijzondere mix van medische voorwerpen en kunstwerken; het legt zo verbanden tussen geneeskunde, leven en kunst. De Reading Room bood eerst plaats aan donkere kasten, gevuld met boeken over geneeskunde en gezondheid, en een paar leestafels. Na de metamorfose fungeert de lichte ruimte als bibliotheek / tentoonstel-

lingszaal en als ontmoetingsplek voor museumbezoekers. Deze restyling maakt onderdeel uit van een 17,5 miljoen pond kostende herontwikkeling van het gebouw van de Wellcome Collection. Het museum valt onder de Wellcome Trust, een Britse liefdadigheidsorganisatie die in 1936 is opgericht om de nalatenschap van de industrieel Sir Henry Wellcome te beheren. De organisatie richt zich vooral op het subsidiëren van medisch onderzoek. wellcomecollection.org

PROFESSIONAL IN HET NIEUWS

Paul Solleveld

Bibliotheken? Ik denk meer aan de uitgevers die de rechten hebben en kunnen leren van muziek als het gaat om digitaal aanbod, prijsstelling, handhaving, voorlichting.

Wat wilde je vroeger worden?

Muzikant en onderdeel van de entertainmentindustrie.

Waarom heb je voor je deze loopbaan gekozen?

Kwam op mijn pad en paste bij mijn wensen.

De beste lesson learned in je loopbaan?

Gelijk hebben is wat anders dan gelijk krijgen.

Hoe gaat het met de muziekindustrie in Nederland?

Goed, er is een goede dynamiek en er is vertrouwen in de toekomst. De streamingdiensten doen het goed en er is legio talent.

Digitaal is dus niet de doodsteek geworden, zoals eerder voorspeld?

Illegaal is niet de doodsteek geworden, dankzij handhaving en vernieuwende diensten zoals Spotify en Deezer. Apple komt eerdaags ook met een dienst.

In digitaal heeft de industrie altijd geloofd.

Zijn we aan het worstelen, opkrabbelen of bloeien?

De muziekindustrie bloeit. Kijk naar de grote hoeveelheid nieuwe artiesten, de festivals en de successen van streamingdiensten.

Wanneer komt in Nederland het omslagpunt dat meer dan de helft digitaal verdiend wordt?

Wereldwijd is dat al het geval en aan de groei is te zien dat het dit jaar ook in Nederland gebeurt.

Wat zijn de succesfactoren?

Dat zijn er drie: 1. goede publieksvriendelijke muziekdiensten als Spotify, 2. samenwerkingen met service providers; kijk wat KPN voor Spotify betekent en 3. adequate handhaving van rechten: stoppen van het illegale aanbod aan muziek.

Wat kunnen bibliotheken leren in de omslag naar digitaal van hun collega's in de muziek?

In 2014 werd voor het eerst meer omzet behaald met streaming en gedownloade muziek dan met de verkoop van cd's. Achttien vragen aan Paul Solleveld (60), directeur van NVPI | De branchevereniging van de entertainmentindustrie.

Waar werk je over vijf jaar?

Grotendeels aan leuke dingen, zoals reizen en muziekproducties.

Heb je nevenactiviteiten?

Muziek maken: zang, gitaar, toetsen.

Waar haal je je inspiratie uit?

Het leven.

De beste bron om in je vak bij te blijven?

Entertainment Business en *AMI - tijdschrift voor auteurs-, media- & informatierecht*.

Welk ebook las je het laatst?

Geachte heer M. van Herman Koch

En welk papieren boek?

The Escape van David Baldacci.

Heeft het papieren boek nog toekomst?

Ja, zeker.

De beste app die je kent?

Geen.

Welk advies zou je als professional beginners in het vak geven?

Goed luisteren, observeren en wel je eigen weg kiezen.

Vertel iets verrassends over jezelf.

Muziek maken blijft het leukste dat er is. Ik heb dat altijd gedaan; de meest succesvolle periode was in de jaren tachtig, toen ik een aantal platen heb gemaakt. Er komt een nieuwe cd aan, puur voor het plezier: *The PS Project*.

Aldus Manutius (1449-1515): Uitvinder van het pocketboek herdacht

Aldus
Manutius

Dit jaar is het vijfhonderd jaar geleden dat de Venetiaanse drukker Aldus Manutius overleed. Dat blijft niet onopgemerkt. Met congressen, lezingen en tentoonstellingen wordt deze bijzondere drukker – en uitvinder van het pocketboek – herdacht.

Door: Marieke van Delft

Manutius was drukker in Venetië vanaf 1494 tot zijn dood in 1515. Hij drukte vooral klassieke auteurs – die wilde hij promoten. En dat lukte. Hij bedacht namelijk de *libelli portatiles* ofwel draagbare boeken – een pocketboek of zakboek zouden wij nu zeggen. Manutius deed dat bewust: hij wilde kleine, relatief goedkope, draagbare boeken maken, die veel mensen gemakkelijk konden kopen en lezen. Humanisten als Erasmus waren er dol op!

Aanpassingen

Om een tekst klein te kunnen zetten en toch leesbaar te houden waren extra aanpassingen

nodig. Daarvoor werkte hij samen met de letterontwerpers Bembo en Francesco Griffo. Die laatste ontwierp een cursieve letter waarmee hij meer tekst leesbaar op een pagina kon krijgen. Het concept sloeg breed aan en inspireerde vele drukkers om hetzelfde te gaan doen. Verder standaardiseerde Manutius het gebruik van leestekens zoals de ; en de ' waarmee hij de toen moderne lezer – namelijk degene die in stilte zijn eigen boek las – verder op weg hielp.

Cultboek

Nou moeten we niet denken dat Manutius alleen maar kleine boekjes maakte. Hij begon zijn loopbaan met het drukken van incunabelen in groot formaat,

ook met illustraties zoals de bekende *Hypnerotomachia Poliphili* van Francesco Colonna in 1499. Dit is een fantastische uitgave over een droom waarin de hoofdfiguur Poliphilo via allerlei avonturen de liefde met Polia bereikt.

Het boek werd een cultboek, door het verhaal en door de 172 prachtige houtsneden die de complexe verhaallijn structureren. De zorgvuldige combinatie van deze strakke illustraties met de compositie van de tekst maken dit boek tot een wonder van schoonheid. In 2006 wijdde Museum Meermanno een tentoonstelling aan dit droomboek vanwege de restauratie van hun exemplaar.

Vele vrienden

Manutius was bevriend met veel belangrijke geleerden in Europa die vanwege Manutius' uitzon-

derlijke drukkerskwaliteiten graag een beroep op hem deden om hun boeken te laten maken. Zo verbleef Erasmus tussen 1506 en 1509 tijdens zijn reis in Italië van tijd tot tijd bij Manutius om zijn *Adagia* en zijn vertaling van Euripides te laten drukken. Het drukkersmerk van Manutius is een anker waar zich een dolfin omheen krult. Hierdoor wordt zijn devies 'Festina lente' ofwel 'Haast u langzaam' verbeeld. Aan dat devies heeft Manutius zich gehouden: hij heeft veel tot stand gebracht (zich gehaast) maar dan wel in een tempo dat kwaliteit toestond (langzaam). Manutius was een bijzondere drukker die met zijn innovaties veel invloed heeft gehad op de volwassenwording van het boek.

<

Marieke van Delft is conservator
Oude Drukken bij de KB.

Houtsnede uit de *Hypnerotomachia Poliphili*, gedrukt door Aldus Manutius in 1499

EVENTS

Wereldwijd wordt het hele jaar door aandacht besteed aan Aldus Manutius (voor een compleet overzicht zie: Manutius Network 2015, www.cerl.org).

- > Australië, Melbourne, University of Melbourne: Congres: *Turning the Page: Bibliographical Innovation and the Legacy of Aldus Manutius*, 26-27 november 2015.
- > Groot-Brittannië, Manchester, John Rylands Library: Tentoonstelling: *Merchants of Print: From Venice to Manchester*, tot 21 juni 2015.
- > Italië, Treviso, Tipoteca Italiana Fondazione: Tentoonstelling, *Una storia di carattere: Aldo Manuzio (1515-2015)*, zomer 2015.
- > Italië, Venetië, Biblioteca Marciana: Lezingencyclus: *Aldo al Lettore: Invito in Biblioteca Nazionale Marciana alla scoperta del mondo di Manuzio*, tot 26 november 2015.

Stichting GO Fonds zoekt projecten

Stichting GO Fonds is een jong fonds dat het vakgebied van informatiedienstverlening – in de brede zin van het woord – een impuls wil geven en verder wil brengen. Voorzitter Gerdine Keijzer-Baldé belicht de achtergronden van het fonds. Plus: de initiatieven en projecten die het bestuur graag ziet binnenkomen.

Door: Ronald de Nijs

'We hebben het vakgebied niet afgekaderd tot bibliotheken, documentatie en archieven. Als gevolg van digitalisering en toegankelijkheid van informatie is het vak veel meer "open" geworden,' zegt Gerdine Keijzer-Baldé, voorzitter van Stichting GO Fonds. 'Een appbouwer of een internetstartup die een innovatieve manier van het ontsluiten van informatie heeft ontwikkeld rekenen we er ook toe. Verder richten we ons op informatieprofessionals, studenten, opleidingsinstituten, congresorganisatoren, bibliotheken, archieven, exameninstituten, vakverenigingen enzovoort. De kern zit in het woord *informatie*. Aanvragen beoordelen we op criteria als innovatie en de betekenis ervan voor het vakgebied.'

Vruchtgebruik

Het fonds is ontstaan na de verkoop van GO opleidingen in 2009 aan KBenP. 'Het opleidingsinstituut was een onafhankelijke stichting. Als toenmalig bestuur hebben we besloten om een nieuwe stichting met een nieuw bestuur op te richten. Dat is Stichting GO Fonds geworden,' zegt Keijzer-Baldé. In het dagelijks leven is ze directeur Rijksdienst voor Identiteitsgegevens bij het ministerie van BZK; eerder werkte ze als hoofd van een ministeriebibliotheek. Sa-

Gerdine Keijzer-Baldé

men met secretaris Rob Klaverstijn, voorheen senior adviseur Eenheid Informatiestrategie bij het ministerie van VWS, penningmeester Perry Moree, directeur Zeeuwse Bibliotheek, en Ger Bijster, voorheen werkzaam bij Unilever research, vormt ze het vierkoppige bestuur. 'We doen dit werk als vrijwilligers.'

Als Stichting kan het bestuur het batig saldo aanwenden dat vrij is gekomen met de verkoop van zowel het opleidingsinstituut als het pand. 'Een aardige som geld, waarvan het bestuur in elk geval graag het vruchtgebruik van het fonds jaarlijks wil weggeven, maar ook de inleg mag worden besteed aan goe-

de initiatieven,' aldus Keijzer-Baldé.

Weinig verzoeken

Het is dus niet de bedoeling dat het bestuur op het geld blijft zitten, om het fonds tot in lengte van jaren te laten voortbestaan. 'Maar kijk je naar het lage aantal aanvragen, dan kan dat nog wel even duren,' stelt Keijzer-Baldé. 'De eerste 2,5 jaar lag het accent op het opstarten van het fonds en de verkoop van het pand. Toen kwamen al wel incidenteel subsidieaanvragen binnen. Vanaf 2013 is de energie meer en meer gericht op het realiseren van het doel: het subsidiëren van activiteiten. We maken nu meer reclame en werken aan onze zichtbaarheid.' Niet alleen de hoeveelheid aanvragen blijft achter, ook de kwaliteit ervan laat soms nog wat te wensen over, aldus Keijzer-Baldé. 'We vinden het belangrijk dat in de aanvraag de doelstelling en de doelgroep wordt omschreven, dat er een nette begroting ligt, maar ook dat de volgende vraag wordt beantwoord: als wij niet subsidiëren, wat gebeurt er dan? Worden we als enige sponsor gevraagd, of is er bijvoorbeeld nog een stukje crowdfunding?'

Stichting GO Fonds wijst een 'incomplete' aanvraag vooralsnog niet meteen af en vraagt dan om aanvullende informatie. 'Maar als we straks kwalitatief betere aanvragen binnenkrijgen, zullen we strenger worden,' zegt Keijzer-Baldé.

Wensenlijst

Moeiteloos somt Keijzer-Baldé een lijst van aanvragen op die het bestuur graag ziet binnenkomen: 'Denk aan een scrip-

tieprijs, een essayvraag om bijvoorbeeld de toekomst van het vakgebied te schetsen. Daarbij vinden we het aardig om zo'n prijs te bundelen met andere partijen, zoals een vakvereniging, of om een scriptieprijs te bundelen tot een groter geheel. Ik denk bijvoorbeeld ook aan een studiereis die leidt tot een publicatie in een vakblad of tot een presentatie op een congres, zodat de opgedane kennis verder verspreid kan worden. Verder kan het GO Fonds ook projecten en opleidingen subsidiëren. Het gaat ons om innovatie en het werken aan kennisdeling binnen het vakgebied.'

Tij keren

'Als bestuur merken we dat het vak van informatieprofessionals steeds belangrijker wordt, maar dat het aantal professionals dat er in werkt afneemt,' besluit Gerdine Keijzer-Baldé. 'Die ontwikkeling is al zo'n tien à vijftien jaar aan de gang en het tij lijkt voorsnig niet te keren. Dat kunnen we toch niet laten gebeuren? We laten ons graag verrassen door subsidieaanvragen die hier een heel nieuwe visie op loslaten en laten zien hoe we het als vak anders kunnen doen.'

Ronald de Nijs is eindredacteur van IP.

SUBSIDIETOEKENNINGEN 2014-2015

- > Congres International Association of School Librarianship, 28 juni - 3 juli 2015, Maastricht (thema Professional Development)
- > Haagse Hogeschool, Beoordelen van informatievaardigheden in het hoger onderwijs (onderdeel promotieonderzoek Jos van Helvoort)
- > 'Blijf in Beweging', bronzen sponsorschap van KNVI-congres 2014
- > DIME (Data is me), startup van een fairtrade broker
- > Studiereis van KNVI-afdeling Prissma naar New York

www.gofonds.nl

Advertentie

EEN BRON VAN KENNIS

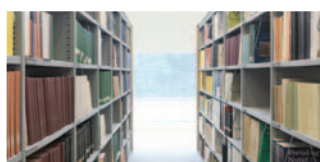
Axiell ALM is de leidende leverancier van collectie management systemen, online publicatie en mobiele oplossingen. Adlib Bibliotheek is een professioneel softwarepakket voor informatiemanagement, kennismanagement en catalogusbeheer en wordt gebruikt in bibliotheken, mediatheken, documentatiecentra, (hoger)onderwijs, gezondheidszorg, juridische instellingen en bedrijven.

Adlib Bibliotheek voldoet aan alle gangbare standaarden. Een krachtige thesaurus, koppeling met digitale media en andere externe bestanden en thesauri behoren tot de standaardfunctionaliteit. Adlib Bibliotheek kan naadloos geïntegreerd worden met onze Archief en Museum modules, tot één compleet 'cross domain' systeem. Uiteraard kunt u Adlib Bibliotheek ook uitbreiden met uitleen-, tijdschrift-, bestel- & SDI modules en online services.

AXIELL ALM Netherlands BV
Postbus 1436, 3600 BK Maarssen
Nederland

† +31 (0)346 58 68 00
ALM.sales@axiell.com
www.axiell-alm.com

Meer dan 2600 klanten gebruiken onze software wereldwijd, van academische collecties tot openbare bibliotheken!

AXIELL
ARCHIVE, LIBRARY & MUSEUM

**Ga voor
het laatste
nieuws naar**

**www.informatie
professional.nl**

**Ondersteuning nodig
bij het veranderen,
optimaliseren of
digitaliseren van uw
informatievoorziening?**

**ADVIES
PROJECTMANAGEMENT
DETACHERING**

Reekx

www.reekx.nl

FairPoint
team voor SharePoint professionals

U wilt

een gedreven professional
maar met backing van collega's

U wilt

zaken doen met een bedrijf
maar een zzp'er geleverd krijgen

U wilt

één aanspreekpunt voor
alle SharePoint-disciplines

Dan is er voor u

– geheel op maat – dé coöperatie
gespecialiseerd in alle facetten van
SharePoint en haar implementaties
en de daarmee gepaard gaande
veranderingen:

FairPoint coöperatie U.A.

www.fairpoint.coop

Startup OfficeRank: Big data zorgt voor transparantie op vastgoedmarkt

De startup OfficeRank schudt de vastgoedmarkt op: met behulp van open data en big data wil zij een objectief beeld geven van de commerciële vastgoedmarkt.

Door: Eric Kokke

Trendwatchers voorspellen het al jaren: nieuwe (internet)technieken gecombineerd met het gebruik van data zorgen ervoor dat traditionele waarden en werkmethoden gaan verdwijnen. De machtige tussenpersonen, de beschermers van eigen informatie, worden daardoor overbodig. De startup OfficeRank is een goed voorbeeld van het opschudden van een traditionele markt, waar een handvol grote spelers de gang van zaken bepaalt. De vastgoedmarkt zal nooit meer hetzelfde zijn.

Objectief

Juist de vastgoedmarkt staat bekend om het ontbreken van transparantie, objectiviteit en onafhankelijkheid. OfficeRank brengt hier verandering in door een objectief beeld te geven van deze branche. Hoe? Dankzij big data-toepassingen. OfficeRank organiseert, structureert en ontsluit informatie over de kantorenmarkt in Nederland via een online platform. Op deze website treffen geïnteresseerden alle beschikbare kantoorruimtes in Nederland aan. Bezoekers vinden hier meer dan alleen een beschikbaar kantoor: OfficeRank voegt er namelijk een zelf ontwikkelde kwaliteits-score aan toe. Deze score (de OfficeRank) is het resultaat van een beoordeling en weging op 65 verschillende criteria. Op de website is deze score ook nog eens gekoppeld aan data over leegstand, eigendom, gebruik, prijs en waarde van alle panden.

OfficeRank maakt voornamelijk gebruik van open data. Het Kadaster is de grootste gegevensleverancier.

Realtime

Alle data komt samen op de website, waar ieder pand, met de uitgebreide detailinformatie, gratis is te vinden op een landkaart. Deze informatie is dus voor iedereen real time toegankelijk. Een

groot contrast met de situatie waarin je als potentiële koper of huurder van een pand geheel afhankelijk bent van wat de vastgoedbeheerder in zijn portfolio heeft en wat hij wil aanbieden. Met haar diensten heeft OfficeRank een unieke concurrentiepositie verworven. Alleen zij biedt alle beschikbare zakelijke vastgoedinformatie in een wereld waarin de belangrijkste spelers eigenlijk de informatie dicht bij zich houden en dus gefragmenteerd aanbieden aan geïnteresseerden.

Verdienmodel

Het verdienmodel is gebaseerd op een abonnementsstructuur. De Pro en Pro+ abonnementen bieden, naast meer informatie, extra mogelijkheden om modules aan te passen aan de eigen informatiebehoefte. Inmiddels heeft OfficeRank acht grote gebruikers aan zich weten te binden. De motivatie om een abonnement op de dienst te nemen is angst voor een informatieachterstand. Daarnaast geven deze organisaties aan dat het product iets levert, namelijk betrouwbaar, accuraat en real time inzicht, waarvan men dacht dat het niet beschikbaar was. Op dit moment werkt OfficeRank met deze early adopters samen om de dienst te verbeteren.

Weerstand

OfficeRank zaagt aan de poten van de traditionele, grote spelers op deze markt. Het verrast niet dat er bij enkele 'concurrenten' weerstand is tegen deze nieuwe dienst. Het vrij beschikbaar stellen van cruciale informatie ondermijnt bepaalde verdienmodellen. Hoe minder gegevens beschikbaar zijn, hoe beter een traditionele makelaar zijn kennisvoorsprong kan benutten. OfficeRank geeft met het slim inzetten van (open) data iedereen de gegevens en dus de kennis. <

Eric Kokke is marketingmanager van GO opleidingen.

LIBER-directeur Susan Reilly: 'Onderzoeksinformatie moet vrij kunnen stromen door Europa'

Executive director Susan Reilly heeft sinds december de leiding over LIBER, het Europese netwerk van onderzoeksbibliotheken in Den Haag. Wat zijn haar ambities?

Door: Matthijs van Otegem

Vier jaar geleden kwam de Ierse Susan Reilly bij LIBER als EU projectmanager. 'Het aantrekkelijke van deze plek is dat het me de kans gaf om meer van Europa te zien. Bovendien betrof het een nieuwe functie. Lekker pionieren! Ik had nooit gedacht dat ik vier jaar later de organisatie zou gaan leiden!'

LIBER zet zich in voor de belangen van Europese onderzoeksbibliotheken en hun medewerkers. 'Het informatielandschap verandert zo snel dat geen enkele bibliotheek het zich kan veroorloven om binnen de eigen

Susan Reilly

muren te blijven of zelfs binnen de eigen landsgrenzen,' zegt Reilly.

LIBER

LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche) is opgericht in 1970. Inmiddels heeft dit Europese netwerk van onderzoeksbibliotheken meer dan 400 leden verspreid door heel Europa: universiteitsbibliotheken, onderzoeksinstituten, nationale bibliotheken et cetera. LIBER houdt kantoor in het gebouw van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag. Er werken zes mensen.

Enkele EU-projecten van LIBER:

- > PASTEUR4OA heeft tot doel om open access-beleid in de verschillende landen in Europa met elkaar in verband te brengen
- > FOSTER ontwikkelt een platform voor opleiding en training in open science.
- > Europeana Cloud is gericht op het ontwikkelen van diensten voor toegang tot cultureel erfgoed voor onderzoekers

leiden we in het EU OpenAire-project een Gold Open Access Pilot. Daarin is 4 miljoen euro beschikbaar om resultaten uit het 7e Europese kaderprogramma in gold OA te publiceren.'

Verder lobbyt LIBER actief voor hervorming van de Europese Auteursrichtlijn. 'We hebben het initiatief genomen om een verklaring op te stellen over text en data mining. Op 6 mei is deze verklaring, "The Hague Declaration on Knowledge Discovery in the Digital Age", in Brussel gepresenteerd.'

Den Haag is volgens Reilly echt de 'bibliotheekwereldhoofdstad'. In het KB-gebouw zitten ook andere internationale organisaties zoals IFLA, EBLIDA, CERN en Europeana. 'Bij elkaar zitten maakt een wereld van verschil in samenwerking en kennisuitwisseling.'

Veel op reis

Als Reilly in Den Haag werkt, praat ze als eerste bij met haar managementassistent. 'Zij is het eerste aanspreekpunt voor onze leden en weet dus altijd wat er speelt. De rest van de dag kan bestaan uit teamoverleg, online meetings met onze stuurgroepen of een telefonisch overleg met de president van de LIBER Board. Natuurlijk ben ik ook veel op reis. Het is fascinerend om alle variatie te zien in Europese bibliotheken.'

De volgende trip staat al in haar agenda: het jaarlijkse LIBER-congres, deze keer in Londen met als thema 'Towards Open Science'. 'Meer dan vierhonderd collega's ontmoeten elkaar eind juni in Senate House. Wij willen dat onderzoeksinformatie vrij kan stromen door Europa; dit voorjaar brengen we dit ideaal een stapje dichterbij.'

LIBER stelt haar leden in staat om zich te ontwikkelen en internationaal kennis en ervaring uit te wisselen. Reilly: 'Onze beste onderzoekers werken internationaal samen en dat zou weerspiegeld moeten worden in hoe onderzoeksbibliotheken hen ondersteunen. Daarbij helpt de kracht van het getal: met meer dan 400 bibliotheken achter zich heeft LIBER een sterke stem bij de Europese beleidsmakers als het gaat om onderzoek en toegang tot informatie. Denk aan open access, copyright en research data management.'

Ambities

'Voor dit jaar staat er veel op het programma,' aldus Reilly. 'We hebben een expertprogramma voor bibliotheekdirecteuren gelanceerd. Daarnaast

Matthijs van Otegem is redacteur van IP, directeur van de UB van de Erasmus Universiteit Rotterdam en treasurer van LIBER.

Eric Sieverts

COLUMN

Twee eeuwen Boole

Dit jaar wordt hier en daar groots gevierd dat George Boole tweehonderd jaar geleden werd geboren. Dat 'daar' is nog niet eens

zozeer in zijn Engelse geboortestadje Lincoln, maar vooral in het Ierse Cork. Daar heeft Boole met zijn baanbrekende werk de lokale universiteit op de kaart gezet, in een tijd dat daar nog geen Times Higher Education university rankings voor nodig waren. Vanaf 1849 was hij daar hoogleraar. Boole was inderdaad de man waar onze huidige Booleaanse operatoren naar genoemd zijn. Hoewel hij nog veel meer wiskundigs op zijn geweten heeft, zoals ontdekkingen op het gebied van differentiaalvergelijkingen en de waarschijnlijkheidsrekening, kennen wij hem natuurlijk vooral van zijn aanzet tot de verzamelingenleer. Onze AND- en OR-relaties zijn voortgekomen uit het doorsnijden en verenigen van die verzamelingen.

Maar juist op die Booleaanse combinaties wordt door de grote geesten van de information retrieval tegenwoordig nogal neergekeken. In 1999 op de allereerste IP-lezing – de voorloper van de huidige VOGIN-IP-lezingen – hadden we Keith van Rijsbergen als keynote spreker uitgenodigd. Deze van oorsprong Nederlandse informaticus was (en is) de goeroe van de theorie van de information retrieval. In een interview dat we hem na zijn lezing afnamen, sprak hij de legendarische woorden 'Het Booleaanse model is na-

'Het Booleaanse model is natuurlijk vreselijk'

Eric Sieverts is redacteur van IP en freelance docent en adviseur

tuurlijk vreselijk'. Op zich niet zo gek dat hij die mening verkondigde, want hij komt uit de Cambridge school van Karen Spärck-Jones, bedenker en boegbeeld van de probabilistische zoekmethode. Die techniek achtte hij dan ook verreweg superieur aan dat domme Booleaanse combineren. Al tijdens het interview begon ik Van Rijsbergen voorzichtig tegen

te spreken. Want zestien jaar geleden was onze zoekpraktijk nog bijna helemaal gebaseerd op AND, OR en NOT. Erg veel indruk maakte mijn tegensputteren uiteraard niet. Toch is het in de praktijk niet zo zwart-wit als Van Rijsbergen het toen voorstelde – nu nog steeds niet. Wij plegen nog altijd vrolijk Booleaanse combinaties te gebruiken, ook bij Google, soms zelfs zonder dat we ons daarvan bewust zijn. Maar tegelijkertijd is de ranking van zo verkregen resultaten wel gebaseerd op die superieur geachte probabilistische technieken – nu bij Google, maar zestien jaar geleden bij AltaVista en Lycos ook al.

Ook in Cork schamen ze zich allerminst voor de bijdrage die George Boole aan de verzamelingenleer heeft geleverd. Breed wordt daar uitgemeten dat zijn wiskundige ontdekkingen aan de basis hebben gestaan van ons complete digitale tijdperk. En inderdaad, in relationele databases wil je liever niet dat resultaten van SQL-queries op probabilistische wijze tot stand komen. Maar daarnaast is het een geluk dat George Boole toch ook nog iets aan waarschijnlijkheidsrekening heeft gedaan. Zo kunnen we proberen om zelfs dat probabilistische zoekmodel nog een heel klein beetje op zijn conto te schrijven.

<

Queering the collections

Op 20 maart organiseerde IHLIA LHBT (lesbisch, homo, biseksueel en transgender) erfgoed, samen met vier partners, het symposium 'Queering the collections' in de Openbare Bibliotheek Amsterdam. Hiermee wilden zij Nederlandse musea en erfgoedinstellingen bewust maken van het belang van het 'queeren': het onderkennen van seksuele en genderidentiteiten in de eigen collecties.

Lonneke van den Hoonaard

Queering the collections klinkt hip, maar wat betekent het eigenlijk? 'Queeren' is het onderzoeken, beschrijven, presenteren en ontsluiten van de queer-aspecten en betekenis van erfgoedcollecties. Onder 'queer' (zie ook kader) wordt verstaan: seksuele en genderidentiteiten die afwijken van de normen voor (hetero)seksualiteit, mannelijkheid en vrouwelijkheid. Kortom, het onderkennen van deze diversiteit in erfgoedcollecties. Hiermee geven erfgoedorganisaties reenschap van het feit dat ze als publieke instelling zorgdragen voor het erfgoed van alle inwoners. En dat is niet alleen in het belang van de homoseksuele, lesbische, biseksuele en transgender (LHBT)-community, maar

ook voor de maatschappelijke relevantie van de organisaties zelf.

Congres als startpunt

Bovenstaande omschrijving van het begrip 'queering the collections' is opgesteld door IHLIA LHBT erfgoed, het Amsterdam Museum, de Reinwardt Academie, COMCOL¹ en Joeri Kempen Projectmanagement. Samen organiseerden deze organisaties op 20 maart een gelijknamig symposium² om Nederlandse musea en erfgoedinstellingen bewust te maken van het belang van het queeren van collecties. Tegelijkertijd is het symposium de start

van een project dat inclusiviteit en diversiteit bij collectievorming, ontsluiting en presentatie van erfgoed onder de aandacht wil brengen bij erfgoedinstellingen in Nederland. Met inclusiviteit wordt hier bedoeld: beleid gericht op het niet uitsluiten van groepen, zoals ouderen en homoseksuelen. In Groot-Brittannië doen ze het al langer: niet alleen het British Museum, maar ook de National Archives, waar specifiek beleid is ontwikkeld met betrekking tot LHBT-geschiedenis.

Verborgen erfgoed

IHLIA is al 37 jaar de hoeder van het

Queer als paraplueterm

'Queer' is ontleend aan de queertheorie, vooral bekend in het Engelse taalgebied en dan met name in de VS. Deze theorie heeft een bredere scope dan alleen de homo/lesbische en feministische studies: ook wordt gekeken naar de sociale aspecten van het seksuele handelen, identiteiten en relaties. 'Queer' is daarmee dus veelomvattender dan LHBT (lesbisch, homo, biseksueel en transgender).

7 x Queering the collections

London Metropolitan Archives

Information Leaflet Number 25

Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender (LGBT) Community Archives at London Metropolitan Archives

De **London Metropolitan Archives** organiseert een

jaarlijkse conferentie over LGBT-geschiedenis en

archieven. Ook heeft het archief op zijn website een brochure over de Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender (LGBT) Community Archives. goo.gl/LvEjmr

Antinous in het Museo Nazionale Romano, Palazzo Altemps, Rome

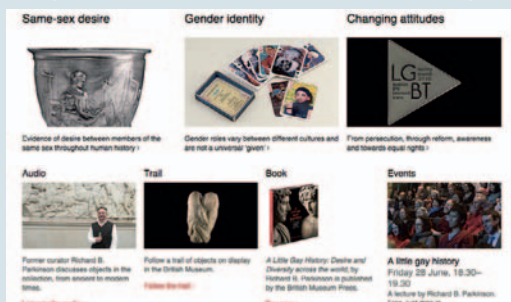
‘Kennis en onderzoek zijn van groot belang bij het labelen van erfgoed als queer’

LHBT-erfgoed in Nederland. Het is het oudste archief ter wereld op dit terrein, maar in grootte allang ingehaald door Amerikaanse equivalenten.

Toch is IHLIA is niet de enige instelling in Nederland die archiefstukken, voorwerpen of andere stukken beheert van en over homoseksuele en biseksuele vrouwen, mannen en transgenders, hun geschiedenis, hun strijd, hun werken, kunst en leven. Waar bevindt zich dat erfgoed nog meer en hoe zichtbaar is het? Samen met de bovengenoemde partners is IHLIA op zoek gegaan naar een manier om dit vaak verborgen Nederlandse erfgoed zichtbaar te maken. Voor het zichtbaar maken is soms heel

Foto: Carole Raddato

- Het **British Museum** in Londen presenteert sinds 2011 de ‘same sex desire and identity trail’. Dat wil zeggen: een overzicht van de queer collectiestukken van het museum. goo.gl/TcBD2l

2

The Unstraight Museum

Het Zweedse **Unstraight Museum** is een online museum dat ‘unstraight’ verhalen en objecten verzamelt, zodat de niet-zichtbare geschiedenis zichtbaar wordt. www.unstraight.org/about/

3

- Met **PinkPerspectives** tours, onderdeel van de Museum App, kun je een stadswandeling maken die voert langs markante plaatsen uit de LHBT-geschiedenis én -actualiteit van Amsterdam. museumapp.nl

4

‘Het ontbreekt curatoren en archivariissen aan instrumenten om queer erfgoed zichtbaar te maken’

weinig nodig, alleen duiding. Soms moet er dieper gewroet worden: vaak weten we niet hoe we beeld of tekst moeten interpreteren, vooral uit het verleden. Ook weten we niet altijd wat de betekenis is van een voorwerp. Dit vereist bewustwording, onderzoek en kennis.

Kennis en onderzoek

‘De LHBT-community heeft zijn geschiedenis nodig net als iedereen,’ aldus Richard Parkinson op het symposium. Parkinson, Professor of Egyptology aan de Universiteit van Oxford, voormalig curator bij het British Museum en schrijver van het boek *A Little Gay History*, benadrukte dat kennis en onderzoek van groot belang zijn voor je erfgoed labelt als queer. Hij haalde het voorbeeld aan van een klassiek-Egyptische afbeelding op wand in een grafombe, van twee mannen met ontblote torso’s. De twee mannen werden aangezien voor een homostel, terwijl nauwgezet onderzoek later heeft uitgewezen dat het om een tweeling ging.

Verantwoordelijkheid

In Nederland gaan we ervan uit dat erfgoedinstellingen geen speciale aandacht hoeven te besteden aan minderheidsgroepen in de samenleving. Vaak worden gebeurtenissen als een Gay Pride wel aangegrepen om incidenteel ruimte te scheppen voor bijvoorbeeld een expositie in een museum. De norm van de meerderheid domineert en dat betekent doorgaans dat heteroseksualiteit als gewoon wordt ervaren en overige ‘afwijkende’ vormen letterlijk onzichtbaar blijven. Feminist- en queer-theorie (zie kader) bieden vooral in Verenigde Staten een brede basis voor een inclusief beleid in culturele en andere instellingen. In de VS zijn de LHBT-archieven ook vaker dan in Europa verbonden aan grote algemene instellingen, zoals universiteiten.

Verzuiling

De situatie in Nederland is voor archiefinstellingen voornamelijk gegrond op de traditie van verzuiling en scheiding van kerk en staat, vertelde Martin Berendse, directeur van de Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA) en hiervoor in eenzelfde functie werkzaam bij het Nationaal Archief. Dat leidt volgens hem tot een situatie waarin voor specifieke onderwerpen specifieke instellingen, zoals het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis en het Katholiek Documentatiecentrum, bestaan. En ook dat de van oudsher aan de overheid verbonden openbare archiefinstellingen

gen zich niet met dergelijke onderwerpen (willen) bezighouden.

De sprekers op het symposium waren van mening dat erfgoedinstellingen de verantwoordelijkheid hebben om ook gezichtspunten en de geschiedenis van de niet-dominante cultuur te representeren. ‘Er is geen neutraal terrein,’ zei Richard Sandell, Professor of Museology aan de Universiteit van Leicester: ‘Wie geen aandacht besteedt aan seksuele en genderdiversiteit, houdt daarmee – vaak onbedoeld – heteronormativiteit en gendernormen in stand.’

Onzichtbaarheid

De onzichtbaarheid van queer aspecten in de collectie doet zich in het algemeen voor op drie niveaus:

- > het ontbreken van beleid in de erfgoedinstellingen ten aanzien van inclusiviteit/diversiteit in de collecties;
- > het ontbreken van objecten ‘in de etalage’ (oftewel het letterlijk zichtbaar maken);
- > het ontbreken van ontsluiting via catalogi.

Dat laatste is in de aanloop naar het symposium gebleken na steekproeven in catalogi van archieven, bibliotheken en musea. Hier ligt een terrein braak voor meer systematisch onderzoek naar de ontsluitingsmogelijkheden waar instellingen over beschikken. Curatoren en archivariissen die queer erfgoed zichtbaar willen maken, ontbreekt het aan instrumenten in de vorm van classificatie en trefwoorden.

Tot 14 juni is in het **Bijbels Museum** in Amsterdam een fototentoonstelling over religie en homoseksualiteit te zien. Fotografen Hadas Itzkovitch en Anya van Lit tonen in ‘I believe I’m gay’ 37 portretten van lesbische en homoseksuele christenen, joden, moslims, hindoes en boeddhisten. goo.gl/Vxlxx

Moses, katholiek

Yacha, protestant

5

Het **James C. Hormel Gay and Lesbian Center** maakt integraal deel uit van de San Francisco Public Library. Net als IHLIA zijn het LHBT archief en bibliotheek gevestigd in de Public Library van San Francisco. goo.gl/XGjmtK

6

De Reinwardt Academie en IHLIA gaan de thesaurus ('homosaurus') van IHLIA onderzoeken op bruikbaarheid voor andere instellingen.

Reacties uit het veld

Tijdens de voorbereidingen van het symposium sprak het projectteam met vele collega's in het vakgebied. Positieve reacties kwamen onder meer van het Van Abbemuseum in Eindhoven, dat nadenkt over een 'inclusief' beleid: beleid dat ervoor zorgt dat diversiteit in de samenleving ook in het museum gerepresenteerd wordt. Het Amsterdam Museum werkt al jaren 'inclusief'. Zo toont het museum bijvoorbeeld de ringen van het eerste mannenpaar in Nederland dat in het huwelijk trad toen de wet dat in 2001 mogelijk maakte.

Ook de Openbare Bibliotheek Amsterdam heeft een fraai voorbeeld van een 'inclusief' beleid in de vorm van een 'Roze Kast', waarin de bibliotheekgebruiker boeken en dvd's met LHBT-thema's vindt. In navolging hiervan zijn in verschillende Nederlandse openbare bibliotheken roze collecties zichtbaar gemaakt.³

Geen verantwoordelijkheid

Verder bleek uit de gesprekken dat vele organisaties het project *Queering the collections* een sympathiek idee noemen, maar dat hun instelling er niets mee doet. Ook vinden velen dat ze daar geen verantwoordelijkheid voor hoeven te nemen. Om en-

kele reacties te noemen: 'bij ons in de collectie zit niets over homo's', 'we moeten al zoveel, het is niet verplicht' en zelfs: 'als ik er iets mee doe, denken mensen misschien dat ik lesbisch ben'. Maar ook uitgesproken negatieve reacties: 'als het over homo's gaat, wil ik er niets mee te maken hebben'. Het blijkt een moeilijke kwestie om, op incidenten na, commitment te creëren bij erfgoedinstellingen voor het inbedden van beleid en handelingen gericht op het duurzaam zichtbaar maken van seksuele en genderdiversiteit. In de praktijk komt dat erop neer structureel queer erfgoed te verwerven, te labelen en mee te nemen in presentaties en verhalen. De organisatoren beschouwen het symposium als begin van dit proces, met de aanwezige archivissen, curatoren en andere deelnemers als ambassadeurs.

Hoe verder?

Er is nog weinig literatuur over het onderwerp, zeker in Nederland is gedegen onderzoek noodzakelijk. Twee stagiaires van het Van Abbemuseum onderzochten met een enquête wat de stand van zaken in de museumwereld is. Van de respondenten was een groot deel wel bekend met het begrip 'queer'. Maar op vragen of er beleid is ten aanzien van minderheden in het algemeen of queer aspecten in de collecties antwoordde het grootste deel negatief. Dat geldt ook voor vragen als: is er queer erfgoed aanwezig en zijn er trefwoorden in het ontsluitingssysteem?

'Het blijkt een moeilijke kwestie om commitment te creëren bij erfgoedinstellingen'

Hoewel het een klein aantal respondenten uit één sector betreft, zijn de resultaten voor de samenwerkende partners voldoende aanleiding om ervoor te zorgen dat er meer onderzoek op dit terrein komt.

Initiatieven

Als vervolg op het symposium stimuleren de partners verschillende initiatieven om in de nabije toekomst het queer erfgoed zichtbaar te maken. Dat kan bijvoorbeeld tijdens de Europride die in 2016 in Nederland plaatsvindt en waarbij gedurende twee weken feesten en debatten plaatsvinden. Een goede aanleiding voor instellingen om een begin te maken met te onderzoeken wat hun collecties op dit terrein te bieden hebben.

Daarnaast is vooral het aspect 'determineren van queer erfgoed' cruciaal in het debat. Hoe kunnen we terug in de geschiedenis documenten en objecten aanwijzen zonder de waarheid geweld aan te doen? Kennis is hierbij van groot belang. Met interpretatie alleen slaan we de plank mis. Beschrijven van wat we zien, twee mannen in een fresco, zoals Parkinson als voorbeeld geeft, en interpreteren dat het om een homoseksuele verhouding gaat is geen goede invulling. Kennis van het verhaal achter dit beeld is wezenlijk om er een goede uitspraak over te doen. <

Lonneke van den Hoonaard is directeur van IHLIA.

Noten

- 1] COMCOL is het Internationale Comité van ICOM (International Council of Museums) dat zich bezighoudt met de theorie, praktijk en ethiek rondom het verzamelen.
- 2] Zie www.ihlia.nl/symposium-queering-the-collections-groot-succes/.
- 3] Zie www.ihlia.nl/collectie/roze-kast/.

Voor het 'Stuk van het Jaar', een online publieksevenement van de Nederlandse archieven, stuurden het **Archief Schiedam** en het **Regionaal Archief Tilburg** in 2014 elk een archiefstuk in met een lesbisch, homo, biseksueel en transgender-thema. www.onsdna.nl/stuk-van-het-jaar/

Foto: Gemeentearchief Schiedam

Jilles Bruggeman was in 1803 de laatste ter dood veroordeelde in Schiedam. Hij kreeg de doodstraf omdat hij sodomie had bedreven. Vanwege de schokkende inhoud bewaarde men de stukken in een aparte proceszak.

Informatie in stad en streek: worstelen met het web

Commercialisering en digitalisering raken niet alleen bibliotheken en archieven, maar ook de lokale en regionale informatievoorziening. In een essay schetst Frank Huysmans hoe deze informatievoorziening zich de afgelopen decennia heeft ontwikkeld. Aan het slot brengt hij journalistiek, bibliotheken en archieven samen: één beleid op lokaal en regionaal niveau zou wel eens heel verfrissend kunnen zijn.

Frank Huysmans *****

Het is nooit aangenaam vertoeven in een kerk in de maand januari. Maar die dag was de hemel wolkeloos, het centrum van Maarssen bleek een openluchtmuseum en de zon scheen warm door het glas in lood. De vader van een goede vriend, net gepensioneerd, was plotseling overleden. In de houten bank achter ons zaten oud-collega's van het Utrechts Nieuwsblad. Eigenlijk het AD Utrechts Nieuwsblad, maar vloeken mag niet in de kerk. Ze waren allemaal halverwege de vijftig of ouder. Hun omfloerste commentaar op de toespraken verried kameraadschap en nostalgie. Mannen, vooral mannen, die een groot deel van hun werkzame leven met elkaar waren opgetrokken, deadlines hadden getrotseerd en hun stress afgebouwd met potjes voetbal, anekdotes, bier en tabak.

Nostalgie, want de professie van lokale en regionale journalisten is op de terugtocht. In 1980 hadden de Nederlandse dagbladen gezamenlijk een betaalde oplage van ruim 4,5 miljoen exemplaren. Zo'n 60 procent daarvan betrof regionale kranten. Tot 2000 bleven die oplage en de verhouding landelijk/regionaal ongeveer gelijk; daarna zette een fikse oplagedaling in. De in het openbaar vervoer verspreide gratis kranten hebben daar ongetwijfeld

'Ooit werden streek-, stad-, dorps- en buurtmedia beschouwd als sociale voorzieningen'

aan bijgedragen. En de laatste jaren zijn het vooral de regiokranten die de klappen krijgen. Eind 2014 bedroeg de gezamenlijke betaalde oplage van de Nederlandse dagbladen nog maar zo'n 2,5 miljoen op papier, aangevuld met een dikke 250.000 digitale abonnementen. En het aandeel regiokranten? Dat is teruggelopen tot minder dan de helft.

Illustratief is ook de dekkingsgraad. In 1980 werden per 100 huishoudens 87 betaalde kranten verspreid. Nu zijn het er minder dan de helft daarvan. En dan is er nog het aantal daadwerkelijke lezers – want een verspreide krant is nog geen gelezen krant. Ook hier zit de klad in: het percentage mensen dat zegt (bijna) dagelijks een krant te lezen neemt al geruime tijd af. De trouwe lezers van weleer hoor je klagen dat *hun* regiokrante door reorganisaties en schaalvergroting inmiddels te

ver van *hun* woonplaats afstaat en dat de kwaliteit van de berichtgeving achteruit is gegaan. En journalisten geven aan dat er minder ruimte is dan voorheen voor gedegen onderzoek.

Hoe komt dit? Zijn we niet meer geïnteresseerd in wat er in de meest directe omgeving gebeurt? En is er nog wel een onafhankelijk, wakend oog op wat er politiek en bestuurlijk in de regio gebeurt? In grove penseelstreken probeer ik te schetsen hoe de lokale en regionale informatievoorziening zich de afgelopen decennia heeft ontwikkeld met de komst van commercialisering en digitalisering. Tot slot betoog ik dat het wel eens verfrissend kan zijn na te denken over een beleid voor journalistiek, bibliotheken en archieven op lokaal en regionaal niveau.

Hoogtij

Terugkijkend waren de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw de hoogtijdagen van de lokale en regionale media. Naast de regionale dagbladen deden in de dunbevolkte delen van het land de nieuwsbladen het goed: betaalde kranten die een of enkele keren per week verschijnen. In het genre 'gratis verspreid' de huis-aan-huisbladen, wijkkranten, parochie- en ver-

enigingsbladen. Dan de regionale en lokale publieke omroepen op tv, radio en kabelkrant, de kerkradio en niet te vergeten de vele piratenzenders op radio en – mits de centrale antenne kon worden aangestraald – op televisie.

Veel van deze mediatypen bestaan nog altijd. De publieke lokale en regionale omroepen hebben gezelschap gekregen van commerciële tegenhangers. Een aanzienlijk deel van de voormalige piraten maakte gebruik van de wijzigingen in de Mediawet die commerciële omroepactiviteiten aanvankelijk verbood. Huis-aan-huisbladen zijn de kleine advertenties van particulieren kwijtgeraakt aan Marktplaats maar de middenstand bleef paginaruimte inkopen.

Grassroots media

Een belangrijk verschil tussen toen en nu is wel dat er anders gedacht werd over de maatschappelijke betekenis van streek-, stad-, dorps- en buurtmedia. Met de openbare bibliotheek, het gemeentearchief (nog niet opgegaan in een regionaal historisch centrum) en het dorpshuis of wijkcentrum werden ze vrij algemeen beschouwd als *sociale voorzieningen*. Voorzieningen die de betrokkenheid

bij de eigen leefgemeenschap vergroten, en zodoende de basis voor democratische besluitvorming versterkend. Dit blijkt ook uit de termen die wetenschappers gebruikten om lokale media te beschrijven: *community* -, *participatory* -, *emancipatory* -, *grass-*

roots - en *alternative media*.

Naast de al genoemde mediumtypen maakten ook aanplakbiljetten en protestfolders hier deel van uit. Ze werden bestudeerd als onderdeel van de 'lokale openbaarheid': het gesprek over plaatselijke aangelegenheden. Tot dat debat behoorden de discussies in de gemeenteraad, gesprekken op de markt, in de buurtkroeg, de wijkvereniging en bij de uitgang van de kerk. Lokale en regionale overheden stimuleerden de openheid, de toegang tot de media als ontvanger én als zender. Ter versterking van het democratisch proces achtte men

het noodzakelijk dat burgers niet alleen van de standpunten van anderen kennis konden nemen, maar ook hun eigen mening aan anderen konden verkondigen. Als de meningen eerst maar eens flink konden schuren, kon vervolgens de balans worden opgemaakt en de besluitvorming plaatsvinden.

Gebruikersprofiel

Onderzoek naar het gebruik van lokale media gaf in de jaren negentig een duidelijk profiel van de gebruiker. Die behoorde relatief vaak tot de lagere sociale klasse, kwam uit een laagopgeleid milieu, was ouder en had een sterkere binding met de woonplaats (woonde er al langer en/of werkte in de woonplaats zelf). Toen internet kort daarna in de huishoudens brede ingang begon te vinden, waren deze 'lokalisten' degenen die er het langst mee wachtten. Het profiel van de voorlo-

'De digitale voorhoede ging opmerkelijk genoeg vooral lokaal aan de slag'

‘Verwacht werd dat internet een impuls kon geven aan de lokale sociale samenhang en burgerparticipatie’

pers op wat de digitale snelweg heette was tegengesteld: jong en hoogopgeleid. Toch ging deze digitale voorhoede opmerkelijk genoeg vooral lokaal aan de slag. Door in te bellen op bulletin board systems kon er worden gemaild, gechat, gediscussieerd op fora en informatie uitgewisseld met de hele wereld, maar toch gebeurde dat voornamelijk lokaal. De kosten van het inbellen (lokaal tarief was een flink stuk goedkoper) waren daar niet vreemd aan. De Digitale Stad in Amsterdam (1994) probeerde de drempel voor deelname aan de digitale wereld te verlagen door de metafoor van de stad te hanteren. Om die reden waren ook in bibliotheekvestigingen terminals aanwezig.

Samenhang en participatie

De verwachtingen over de impuls die internet aan de lokale sociale samenhang en burgerparticipatie kan geven, waren hoog. Overal in het land ontstonden *bottom-up* lokale netwerken van internetters. De overheden stonden erbij, keken ernaar en vonden het eigenlijk wel mooi. Er was de belofte van grotere betrokkenheid van burgers bij de politieke besluitvorming. Door het rechtstreekse contact met de burger/kiezer had de kritische journalist van de regiokrant het nakijken. En wie weet konden de inspraakavonden voortaan digitaal worden afgedaan. Of in beleidsjargon: gemeentelijke dienstverlening en beleidsontwikkeling zouden via de lokale digitale netwerken kunnen gaan verlopen. Een aantal gemeenten creëerde om die reden zelf stads-, dorps- en wijkwebsites waar ze niet spontaan waren ontstaan.

Communicatiewetenschappers en politici keken met dezelfde hooggestemde verwachtingen naar deze nieuwe varianten op *grassroots media*. Maar net als alle anderen konden zij niet anders dan vaststellen dat de opbrengst behoorlijk tegenviel. Redelijke en gestructureerde discussies

Presentatieruimte
van de Lokale Omroep
Zoetermeer (LOZ), 1987

Foto: Itsramon (CC BY-SA 3.0)

over lokale kwesties bleken lastiger te voeren dan verwacht in de virtuele gemeenschappen. Bovendien bleken de online en offline sociale netwerken elkaar sterk te overlappen. Mensen die al een groot sociaal netwerk hadden gebruikten het internet om dat nog eens te intensiveren en uit te breiden. Sociale isolatie en uitsluiting werden er niet mee voorkomen. Ze werden eerder bevestigd en wie weet nog versterkt.

Revival?

Met de opkomst van breedbandinternet in de beginjaren van de nieuwe eeuw verdween het lokale inbellen definitief. Daarmee raakten ook de bulletin boards op de achtergrond. Messengerdiensten (MSN, ICQ) en daarna sociale media als Hyves en Facebook deden de rest. Het web verloor goeddeels zijn lokale basis, al bleven er lokale themasites en blogs komen en gaan. Leidde dat tot een revival van de oude, vertrouwde print- en omroepmedia? Voor die verwachting viel zeker wat te zeggen. De behoefte aan informatie en binding met stad en streek nam toe, zo wees onderzoek uit, naarmate de globalisering door internet een stevige impuls kreeg. Toch zagen de regionale dagbladen met hun lokale katernen de oplage verder teruglopen. Daardoor begonnen ook adverteerders een deurtje verder te kijken. Een reeks overnames en fusies volgde. Het meest in het oog sprong die van het Algemeen Dagblad met een zevental regionale kranten in 2005. Regionale en lokale publieke omroepen kregen net als de landelijke omroepen ge-

zelschap van commerciële tegenhangers die een flink deel van de markt (kijk- en luistertijdaandeel) afsnoepten. Met name de lokale omroepen kwamen onder politieke druk te staan: was de subsidie nog wel gerechtvaardigd, gezien het dalende bereik? Ook de regionale omroepen bleef deze discussie niet bespaard. Vanaf 2000 is het gemiddeld dagbereik van de regionale radiozenders gedaald van 16 naar 10 procent onder de bevolking vanaf 10 jaar. Op televisie halveerde het dagbereik van bijna 24 procent (2003) naar 12 procent nu.

Crossmediaal gaan

Uiteraard hadden de kranten en omroepen in de tussentijd hun vleugels uitgeslagen op het web. Crossmediaal werken op zoveel mogelijk platforms (print, radio, tv en internet) werd het devies. Concreet: een klein team verslaggevers dat op pad gaat, maakt een item voor tv, is gedurende de dag beschikbaar om live in de radio-uitzending verslag te doen en maakt een stuk voor in de krant en op de website inclusief foto's. Ook het fenomeen 'camjo' deed zijn intrede: een journalist met handzame camera die verslaggeving, opname en eindafwerking helemaal in z'n eentje doet.

‘De jaren zeventig en tachtig waren de hoogtijdagen van de lokale en regionale media’

‘In meerdere plaatsen en buurten startten in de jaren 2000-2010 ondernemende types lokale nieuwsplatforms’

om persorganen die op omvallen stonden te helpen doorstarten. Inmiddels wordt er subsidie verstrekt aan initiatieven die de journalistiek kunnen vernieuwen. *Nomen est omen*: het voormalige Bedrijfsfonds voor de Pers heet inmiddels Stimuleringsfonds voor de Journalistiek. Niet het oude beschermen maar het nieuwe helpen ontstaan. Waarbij men op de koop toeneemt dat maar enkele van de vele gesteunde initiatieven op eigen benen zullen kunnen staan.

Kleinere taart

De conclusie is helder: de lokale en regionale nieuws- en informatievoorziening bevindt zich in een netelige positie. De belangstelling voor de langer bestaande mediavormen neemt gestaag af: oplages van kranten en nieuwsbladen dalen en bereikcijfers van omroepen lopen terug. En bij de nieuwe webgebaseerde vormen is het nog altijd naarstig zoeken naar verdienmodellen die een duurzame exploitatie mogelijk maken. Ondertussen worden redacties samengevoegd en verdwijnen er banen voor journalisten die maar zeer ten dele terugkeren als freelance opdrachten. Diverse beleidsadviseurs hebben deze conclusie verwoord en er hun zorg over uitgesproken.² Er is een discussie gaande over wat er moet gebeuren en wat de overheid nog meer kan doen. Centraal daarin staat een constatering die niemand hardop wil uitspreken: *de hoeveelheid geld die er met mediaproducten verdiend kan worden, uit lidmaatschappen, advertentieverkoop en sponsoring, loopt in de overgang naar ‘digitaal’ terug*. De totale te verdelen taart wordt kleiner. Dat heeft ertoe geleid dat de (kwaliteit van de) publieke informatievoorziening in een neerwaartse spiraal is terechtgekomen. De commissie-Brinkman, door de minister ingesteld om advies uit te brengen over de toekomst van pers, nieuwsvoorziening en opinievorming, suggereerde in 2009 een wijziging van wet- en

De waterscheiding tussen de mediatypen in de Mediawet – bedoeld om een te grote meningsmacht door monopolievorming te voorkomen – werd losgelaten om dit ‘crossmediaal gaan’ mogelijk te maken. Het betekende wel dat publieke omroepen en commerciële uitgeverijen meer en meer in elkaars vaarwater kwamen. De uitgevers, inmiddels gerestyled tot allround mediabedrijven, trokken bij de politiek aan de bel over wat zij als marktverstoring zagen. Publieke omroepen beginnen door de subsidies die zij ontvangen met een voorsprong. Zij kunnen de voor radio en tv geproduceerde content hergebruiken op het web, waar uitgevers het vanaf nul moeten opbouwen. Bovendien trekken zij advertentieinkomsten aan met hun programma’s en webcontent die aan de neus van ‘de markt’ voorbijgaan.

Hyperlocals en burgerjournalisten

Op plaatselijk niveau giste het ondertussen ook behoorlijk. In meerdere plaatsen en buurten startten in de jaren 2000-2010 ondernemende types hun eigen lokale nieuwsplatforms. Bedoeld voor de hele stad of gemeente, of op nog kleinere schaal: hyperlokaal in wijk, buurt of dorp. Vaak uit onvrede met de lokale nieuwsvoorziening en opererend vanuit de overtuiging dat er genoeg advertentiegeden aanbehoort kunnen worden om de tent draaiende te houden. Het aanbod van zulke journalistieke startups is zeer heterogeen. Er zijn sites

gericht op een enkele plaats of gemeente die draaien op eenpitters met vrijwilligers. Er zijn ook min of meer landelijk dekkende, professioneel gerunde netwerken als Dichtbij.nl (onderdeel van de Telegraaf Media Groep en als zodanig verweven met de lokale kranten en huis-aan-huisbladen van dat bedrijf). Soms zijn er enkele journalisten in dienst die zelf content produceren. Vaker blijft de journalistieke toevoeging beperkt tot het aggregeren (soms zelfs automatisch) van door anderen geproduceerde content, zoals de 112-berichten van de hulpdiensten. ‘Burgerjournalisten’ wordt gevraagd foto’s en video’s te maken van incidenten en deze in te sturen. Aan de bijdrage van deze sites aan de onafhankelijke, journalistieke informatievoorziening moet vooralsnog worden getwijfeld.

Opstarten en consolideren

Onderzoekers¹ spreken van een ‘permanent en snel veranderend landschap’ waarin voortdurend nieuwe initiatieven opkomen en bestaande van gedaante veranderen of verdwijnen. Het is voor de pioniers nog altijd zoeken naar ‘wat werkt op het web’. Een vetpot is het sowieso niet. Na de opstartfase, waarin veel goodwill, positieve energie en geld vrijkomt, blijkt het consolideren en uitbouwen van de site met community een lastige opgave. Ook de overheid speelt in dit proces van trial-and-error een actievore rol dan voorheen. Vroeger was het beleid erop gericht

‘De (kwaliteit van de) publieke informatievoorziening is in een neerwaartse spiraal terechtgekomen’

regelgeving om de vorming van regionale mediacentra, waarin publieke omroepen en commerciële mediabedrijven samenwerken, mogelijk te maken. De Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling betoonde zich recent bezorgd over deze ontwikkeling vanuit mogelijke gevaren voor de pluriformiteit in de berichtgeving.

Naar een ander landschap

Als verdergaande ‘rationalisering’ niet de weg is die we in moeten slaan, welke dan wel? Voorzichtig worden de laatste tijd stemmen luider die pleiten voor structurele publieke financiering van de journalistieke informatievoorziening. De overheid houdt immers ook bibliotheken en archieven in stand vanuit normatieve principes als openheid/transparantie, toegankelijkheid, diversiteit/pluriformiteit en kwaliteit. Waarom zou dat in de journalistiek niet

Het zou wel eens verfrissend kunnen blijken het debat over de toekomst van de lokale en regionale nieuws- en informatievoorziening weg te halen uit de sfeer van de mediaplatforms (print, radio, tv, web) en de verdienmodellen. Het zou verplaatst moeten worden naar de context van bibliotheken, archieven en overheidsinformatie. Tegen die achtergrond is de vraag niet langer ‘hoe innoveren we om te overleven?’ maar ‘wat hebben de lokale en regionale gemeenschappen nodig aan informatie, en

hoe kunnen instituties als journalistiek, bibliotheek en archief elkaar daarin aanvullen?’ Een normatieve discussie zoals we die in de jaren zeventig en tachtig voerden, als opmaat naar een *geïntegreerd informatiebeleid voor stad en streek*. Door een overheid die zoals dat hoort niet stuurt – zeker niet op inhoud! – maar lokale (burger-) initiatieven ruimte geeft en stimuleert. En die zich zo rekenschap geeft van het feit dat ook dorp, stad en regio deel zijn van, én deel hebben aan, de informatiesamenleving.

Vers Beton (versbeton.nl) is een ‘online tijdschrift voor de harddenkende Rotterdammer’. Het tijdschrift is begin 2011 opgericht en wordt gemaakt door een grote groep Rotterdammers die op vrijwillige basis deze website mogelijk maakt

Noten

- 1) Van het lectoraat Crossmediale Kwaliteitsjournalistiek, Hogeschool Utrecht.
- 2) Zoals de commissie-Brinkman in 2009, Inge Brakman in 2011, het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek sinds 2013, en de Raad voor Cultuur en de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling in 2014.

Frank Huysmans is redacteur van IP, bijzonder hoogleraar bibliotheekwetenschap aan de UvA en zelfstandig onderzoeker en adviseur bij WareKennis.

kunnen? Vanuit journalistieke kringen zijn vooral afwerende geluiden te horen. De vrees voor politieke inmenging is begrijpelijk. Anderzijds doen bibliotheken en archieven het al jaren met overheidsgeld en is van politiek-bestuurlijke inmenging slechts zelden sprake. Is afhankelijk zijn van adverteerders eigenlijk niet veel funester voor de onafhankelijkheid, kun je je ook met recht en reden afvragen.

‘Voorzichtig wordt er meer gepleit voor structurele publieke financiering van journalistieke informatievoorziening’

Discussieer mee

Moet het debat over de toekomst van de lokale en regionale nieuws- en informatievoorziening verplaatst worden naar de context van bibliotheken, archieven en overheidsinformatie? Discussieer mee op InformatieProfessional.nl > Bijdragen.

Geert-Jan van Bussel

COLUMN

Big Data Bla Bla

In 2008 schreef Chris Anderson, redacteur bij *Wired*, dat de zondvloed aan data (later *big data* genoemd) en nieuwe analysetools de wetenschappelijke methode onnodig maakten en een nieuwe manier waren om de wereld te begrijpen. 'Correlation supercedes causation, and science can advance even without coherent models, unified theories, or really any mechanistic explanation at all'.

Big data-blabla'ers (ook evangelisten genoemd) hebben deze idee met vele anekdotes ondersteund en verkondigd. Volgens hen breekt er een nieuwe tijd aan: de dataficatie van onze maatschappij maakt alles meetbaar en doet alle bestaande problemen verdwijnen. Gemakshalve wordt eraan voorbijgegaan dat (zoals onderzoeksbedrijf Gartner stelt) 55 procent van alle big data-projecten mislukt, vooral omdat ze niet de optimistische resultaten leveren die vooraf zijn ingecalculeerd. Zelfs het paradepaardje van de big data-evangelisten niet: het in 2008 gestarte Google Flu Trends (GFT). Het geprofeteerde succes bleek rafelrandjes te kennen. In 2014 werd in *Science* aangetoond dat de resultaten (nog steeds) niet overeenkwamen met de 'echte' feiten. Het voorspellen van griep trends lukte vele malen beter met drie weken oude, op traditionele wijze verzamelde en geanalyseerde gegevens van griepcentra.

De 500 miljoen zoekvragen per dag van Google leveren gevisualiseerd dus nog geen accuraat beeld van wat er werkelijk gaande is. Dat kan niet als (zoals bij GFT) de gebruikte gegevens onbe-

'Gemakshalve wordt eraan voorbijgegaan dat 55 procent van alle big data-projecten mislukt'

Geert-Jan van Bussel is ondernemer en lector Digital Archiving & Compliance bij de Hogeschool van Amsterdam

trouwbaar en onjuist zijn en/of de verkeerde gegevens zijn verzameld of geselecteerd. In *Science* werd aangetoond dat betrouwbare voorspellingen voor de verspreiding van griep mogelijk zijn als de analyses uit big data gecombineerd worden met traditionele, wetenschappelijke vormen van gegevensverzameling en -analyse. Een van de problemen van GFT (en andere analyses uit big data) is dat de resultaten veelal niet gerepliceerd kunnen worden. Dit komt vooral doordat algoritmes,

formules, zoektermen en datasetselecties geheim zijn en eigendom van private bedrijven.

Ik waag te betwijfelen of we wel alleen op data kunnen vertrouwen als indicator voor beslissingen, welvaart of zingeving. Jay Liebowitz propageert in zijn boek *Bursting the Big Data Bubble* om naast de resultaten van data-analyse in beslissingsprocessen (met dan ook nog een voorkeur voor 'small data') ruimte te laten voor ervaring en intuïtie.

Het is zeker dat door ervaring en intuïtie fouten gemaakt (en voorkomen!) worden. Het is zeker dat data beslissingen kunnen verbeteren (als ze objectief worden gebruikt!). Het is ook aangetoond dat we gegevens negeren als ze niet overeenkomen met wat we subjectief denken (zelfs als de objectiviteit van die gegevens vaststaat!).

Big data-evangelisten verkondigen dat 'you can only manage what you measure'. Blabla. Want de financiële crisis heeft aangetoond dat we slecht zijn in het managen van wat we meten. Mislukte fusies en productlanceringen, veelvuldige imago-problemen en social media-escapades geven aan dat we vooral beter moeten worden in het managen van datgene wat we niet kunnen meten.

Met of zonder big data.

<

Zoeken in de toekomst

Actuele ontwikkelingen op het gebied van 'zoeken en vinden' kwamen op 26 maart jl. aan bod tijdens de VOGIN-IP-lezing 2015, een dag met lezingen en workshops in de Openbare Bibliotheek Amsterdam. Acht sprekers presenteerden hun bevindingen uit het brede informatieveld.

Door: Andrea Langendoen, redacteur IP en werkzaam bij de KB,
en Carola van der Drift, werkzaam bij East Asian Library van de Universiteit Leiden

Greg Notess

Hoe maak je een martini?

Wie een paar jaar geleden op internet zocht naar het recept van een perfecte martini werd via zijn zoekopdracht geleid naar pagina's met recepten. Maar wie tegenwoordig die vraag stelt krijgt meteen het recept te zien. Dat is volgens keynote speaker Greg Notess – schrijver, blogger en bibliothecaris – de grote transitie die het web de afgelo-

pen jaren heeft doorgemaakt: die van trefwoord naar de 'knowledge graph' (of de kenniskaart, zoals Google het op de Nederlandstalige versie noemt), het informatieve blok in je scherm.

Hartstikke mooi natuurlijk, zo'n snelle hap informatie, maar zoals Notess aangaf: een beetje informatieprofessional wil natuurlijk graag weten waar die informatie vandaan komt (heel vaak Wikipedia, zo blijkt) en hoe up-to-date die is. De gemiddelde gebruiker, waar Google natuurlijk uiteindelijk op mikt, zal zich daar niet zo druk over maken, maar uit onderzoeken die Notess daarnaar uitvoerde, bleek wel dat je in heel wat bochten moet wringen om meer te weten te komen over welke informatie wordt gebruikt. Want zoals Notess kon concluderen: het kost soms maanden voordat een aanpassing in een bron (bijvoorbeeld Wikipedia) ook zichtbaar is in de knowledge graph. Voor je martini niet zo'n ramp, maar voor meer tijdsgebonden informatie wil je natuurlijk graag dat zij actueel is en klopt.

Het kost, aldus Notess, soms maanden voordat een aanpassing in een bron als Wikipedia ook zichtbaar is in de knowledge graph

Foto's: Eef Evers

Bob de Graaf

Is intelligence informatie?

Zijn *intelligence* en informatie hetzelfde en welke betekenis heeft dat onderscheid in deze tijd van informatieoverload? Over die vraag boog Bob de Graaf, hoogleraar inlichtingen- en veiligheidsstudies bij zowel de Universiteit Utrecht als de Nederlandse Defensieacademie in Breda, zich in zijn lezing. Zijn stelling is dat *intelligence* informatie is die 1. tijdig is, 2. een hoge relevantie heeft en 3. een indicatie van betrouwbaarheid heeft. Stel dat je bijvoorbeeld als trainer van Ajax in de kleedkamer van Feyenoord belandt en daar de opstelling voor de komende wedstrijd aantreft. Die informatie voldoet aan alle voorwaarden, en is daarmee *intelligence*. Maar als je het pas na de wedstrijd aantreft is zij bijvoorbeeld niet meer tijdig en is daarmee tamelijk nutteloze informatie geworden.

De Graaf schetste hoe we op dit moment door alle technologische en maatschappelijke veranderingen aan de vooravond van een nieuwe intelligence-revolutie staan. Waar vroeger door inlichtingendiensten gericht naar informatie werd gezocht (bijvoorbeeld ten tijde van de koude oorlog om spionnen op te

Erik Elgersma

Informatie maakt het verschil

Wie 's avonds na het eten een Monatoetje oplepelt, denk er vast niet over na dat aan het totstandkomen van zo'n puddinkje (kokos met mangosaus deze maand) een heel informatietraject voorafgaat. Erik Elgersma, global Director Business Insight van Friesland Campina, gaf een kijkje in de keuken van het internationale melkbedrijf waar we-

sporen) wordt er nu vooral op basis van heel veel data gezocht naar anomalieën ('afwijkingen') en patronen. Een gevaarlijke ontwikkeling, aldus De Graaf, omdat het verhaal eromheen er niet meer toe doet. Gevolg daarvan zijn veel *false positives*: toevallige overeenkomsten en misinterpretatie. Denk bijvoorbeeld aan de journaliste die ten tijde van de aanslag bij de 'Boston-marathon' googelde op 'rugzak' en 'snellkookpan' – en bezoek kreeg van politiemannen.

Leveren deze 'sleepnetmethodes' dus wel echt die beloofde extra veiligheid op? De vraag is niet alleen wat er door het verzamelen van big data is voorkomen, maar ook wat er door is veroorzaakt. Het alternatief is dus om terug te keren naar de narratieve analyse, bijvoorbeeld in social media, en zo weer meer tijd te nemen voor het verhaal achter de patronen.

Inlichtingendiensten zoeken nu vooral op basis van heel veel data naar anomalieën ('afwijkingen') en patronen, zegt De Graaf

De Winters pikantste stelling is dat de overheid onze grootste hacker van informatie is

Brenno de Winter

'Thanks for all the fish'

Brenno de Winter, onderzoeksjournalist, kwam met een aantal huiveringwekkende verhalen. Of waren het tips om je eigen omgeving te hacken? Mensen zijn zich vaak nauwelijks bewust hoeveel informatie ze (bewust en onbewust) vrijgeven. Vaak is dat niet zo'n probleem, maar als die informatie in handen komt van slimme mensen met slechte bedoelingen dan kan dat ineens heel gevaarlijk worden. Kijk bijvoorbeeld naar de vrolijke Facebook-pagina van een gezin dat net verhuisd is: de hele familie voor de nieuwe woning (het huisnummer is zichtbaar) en de foto van de blinkend nieuwe huissleutels ernaast. Sleutels die je via een site als keysduplicated.com ('Copy your house keys with your phone') heel eenvoudig kunt laten namaken. Voila!

We worden omgeven door informatie, maar er is bijzonder weinig controle op. Keer op keer komen bedrijven met zogenaamd handige toepassingen, met soms een grote impact op onze privacy, maar vaak is er nauwelijks discussie over en veel te weinig toezicht. De Winter heeft zelf veel onderzoek gedaan hoe makkelijk het is om een paar stappen ver-

der te gaan en persoonsgegevens te vinden (soms via sites met gehackte informatie als *pastebin*) en op die manier zelf AIVD'tje te gaan spelen of zelfs iemands digitale leven over te nemen.

De Winters boodschap is dan ook dat de overheid die informatiestromen veel meer zou moeten sturen, in plaats van die zelf voor allerlei soms twijfelachtige doeleinden toe te passen (De Winters pikantste stelling is zelfs dat de overheid onze grootste hacker van informatie is).

reldwijd jaarlijks 11,5 miljard liter melk wordt verwerkt (en daarnaast

nog een heleboel pakken Appelsientje). Hij liet zien hoe informatie over de markt (*market intelligence*) een cruciale rol speelt bij de strategische besluiten van het bedrijf.

Dagelijks is een heel team aan informatiespecialisten bezig met het vergaren van informatie. Door het bijhouden en analyseren van relevante nieuwsberichten (iedere dag worden er aan het kennismanagementsysteem ca. 500 toegevoegd) proberen zij grip te krijgen op de wereld om hen heen. Waar nodig wordt in projecten uitvoeriger ingegaan op een bepaald onderwerp – om de kaasmarkt in Uruguay te analyseren bijvoorbeeld. Daarbij wordt gebruik gemaakt van methoden

die ook bij bijvoorbeeld militaire inlichtingendiensten worden toegepast, zoals HUMINT (*human intelligence*) en OSINT (*open source intelligence*). Het is aan de informatiespecialisten om deze informatie te analyseren en op betrouwbaarheid te toetsen.

Op basis van al deze bronnen worden adviezen uitgebracht die de directie helpen bij het bepalen welke producten in welk gebied kunnen worden uitgezet.

Overigens, besluit Elgersma, maakt die feitelijke informatie ongeveer 20 procent van het besluit uit. De uiteindelijke besluitvorming wordt voor 80 procent bepaald door intuïtie van de besluitnemer.

We maken ook gebruik van methoden die bij bijvoorbeeld militaire inlichtingendiensten worden toegepast, aldus Elgersma

Toon Steenbakkers

De Douane monitort het internet

Ja, ook de Nederlandse Douane zoekt en vindt via internet. Sterker nog, het is een dagtaak. Op het internet staan miljoenen antwoorden; het gaat erom de juiste vraag te stellen. Aldus Toon Steenbakkers, informatiespecialist bij de Nederlandse Douane. Hij noemde een rits

aan programma's en methodes die de Douane inzet om het internet te monitoren. Met Coosto houden ze social media in de gaten en door het nieuws op ODIN Daily te volgen kan de Douane rekening houden met bepaalde 'risico's', zoals producten met gevaarlijke ingrediënten die op de markt zijn.

Steenbakkers stipte heel kort verschillende methodes aan die ze toepassen. Duidelijk wordt dat de Douane zelf van alles ontwikkelt en er sprake is van veel innovatie. Zo is met behulp van Website Watcher software een tool gebouwd om het internet te monitoren.

Bij het werk van de Douane speelt het strenge privacybeleid een grote rol. Want ook al werkt de Douane met informatie die iedereen op internet kan vinden, het betekent nog niet dat zij hier ook eenvoudigweg mee aan de slag kan gaan. Informatie die gebruikers op Facebook zetten mag niet zomaar worden doorzocht. Ook mag de Douane geen nepaccounts maken en vriendschapsverzoeken uitsturen. Medewerkers mogen alleen officieel, uit naam van de Douane, online handelen. Juristen onderzoeken continu wat wel en niet mag en waar de grens ligt, om te waken dat die grens niet wordt overschreden.

Bij het
zoekwerk
van de Douane speelt
het strenge
privacy-
beleid een
grote rol,
benadrukt
Steen-
bakkers

Peter Mika

Semantische mark-up met schema.org

Bij zijn introductie van de semantische mark-up van Schema.org legde Peter Mika, informaticus bij Yahoo! Labs in Barcelona, een link met het vak van zijn toehoorders, allen informatiefprofessionals. Die maken het met behulp van ordening en metadata makkelijker om informatie te vinden. En dat is ook het doel van Schema.org, een samenwerkingsverband van de zoekmachines Bing, Google, Yahoo! en Yandex Search. Samen hebben de zoekmachines een schema opgesteld om data te structureren. Met dit schema kan HTML-code van bekende tags worden voorzien, zodat het voor zoekmachines eenvoudiger wordt deze aan internet gerelateerde codes te doorzoeken.

Semantische mark-up – oftewel codering in de webpagina – functioneert op vele manieren hetzelfde als metadata: het zorgt voor informatie over de informatie. Met semantische mark-up kun je eigenschappen toekennen aan elementen op webpa-

Thomas Mensink

Beelden classificeren zonder voorbeelden

Thomas Mensink, onderzoeker in *Computer Vision en Machine Learning* bij de Universiteit van Amsterdam, opende zijn lezing met twee vragen: wat is een axolotl en wat is een aye-aye? Het publiek geeft vrijwel moeiteloos de antwoorden. De ene is een soort salamander, de ander een vingerdier. Waarna Mensink grapt dat hij duidelijk een ander publiek dan

gewoonlijk voor zich heeft.

De vragen zijn een opstapje naar het onderwerp van Mensinks lezing: kunnen we computers afbeeldingen laten classificeren? En kunnen die dat niet alleen sneller, maar ook beter dan mensen doen?

Het classificeren van afbeeldingen is voor mensen niet zo eenvoudig als het klinkt. Het vergt training en kennis van de klassen (termen waaronder je iets kunt indelen). Een getrainde professional (in dit geval Mensink zelf) kan afbeeldingen classificeren met een foutmarge van iets meer dan vijf procent. Hetzelfde geldt voor computers – ook zij moeten getraind worden. Als er traintdata (een testset aan data) beschikbaar is, ligt de foutmarge van bijvoorbeeld GoogLeNet (een pro-

ject van Google om de computer te trainen voor het classificeren van afbeeldingen) dicht bij die van mensen: 6,8 procent.

gina's en zo de informatie structureren. Daardoor kunnen zoekmachines specifieke gegevens uit pagina's trekken en deze direct in de zoekresultaten laten zien. Denk bijvoorbeeld aan het adres van een bedrijf of aan de sterbeoordeling van een restaurant. Het zijn gegevens die we tegenwoordig meteen te zien krijgen na het invoeren van een zoekopdracht, zonder verder te hoeven klikken naar de website zelf. Op dit moment heeft zo'n vijftien procent van alle webpagina's semantische mark-up.

Maar, benadrukt Mika, het resultaat van semantische mark-up hangt volledig af van de vaardigheden van de informatieaanbieder. Die is verantwoordelijk voor het correct gebruik van semantische mark-up. De zoekmachines tonen slechts resultaten.

Mika: Het resultaat van semantische mark-up hangt af van de vaardigheden van de informatieaanbieder

Vossen: Computers moeten niet alleen teksten analyseren, maar ook zelf beslissingen nemen

Piek Vossen

Een nieuwe kijk op het nieuws

De dagelijkse stroom aan nieuwsberichten – wereldwijd circa 1,5 miljoen berichten, afkomstig van zo'n 30.000 bronnen – is onmogelijk bij te houden. Kunnen computers hulp bieden? Hier komt het NewsReader-project van keynote speaker Piek Vossen, hoogleraar Computationale Lexicologie bij de VU, om de hoek kijken. Het doel van NewsReader is om een computer het nieuws bij te laten houden. De grote vraag is alleen: wat willen we dat de computer precies meet?

Het antwoord van het NewsReader-project hierop is: niet het volume aan nieuws, maar de specifieke gebeurtenissen in hun context. Door de computer nieuwsteksten te laten analyseren en hier het 'wat, waar, wanneer en wie' uit te halen, wordt gepoogd een compleet overzicht te maken van het nieuws. De computer moet dus niet alleen teksten analyseren, maar ook zelf beslissingen nemen. Eenzelfde gebeurtenis wordt door verschillende bronnen op ver-

schillende manieren verwoord, maar toch beschrijven die bronnen dezelfde gebeurtenis. Personen of organisaties, acties en momenten kunnen op oneindig veel verschillende manieren benoemd worden, maar beschrijven toch hetzelfde. De computer moet hierin dus steeds een onderscheid weten te maken.

Door middel van het markeren van elementen uit een tekst met RDF (semantische mark-up, vergelijkbaar met wat schema.org doet) kunnen de elementen uit elkaar gehouden worden en kunnen verbanden gelegd worden. Dankzij RDF kan de computer de tekst verder interpreteren. Wie doet wat, waar, wanneer, waarom, en met wie, voor wie, tegen wie, et cetera.

Dit is natuurlijk niet genoeg. Om nuttig te zijn moet de informatie ook voor mensen interpreteerbaar zijn. Het programma SynerScope kan de data visualiseren en de bijbehorende nieuwsteksten tonen.

Helemaal accuraat is het systeem nog niet. Maar als deze onjuistheden voorkomen kunnen worden, zou NewsReader weleens geschiedenis kunnen gaan schrijven. Letterlijk.

<

Wat moeten we ons voorstellen bij het classificeren van afbeeldingen? Aan de hand van specifieke elementen in een afbeelding, zoals kleur, patronen en bepaalde vormen, kan een computer een classificatiesysteem leren en aan de hand daarvan vaststellen in welke klasse een afbeelding hoort. Zwart, wit en gestreept duidt op een zebra, maar dit had ook een streepjescode kunnen zijn. Gelukkig dat de computer dus ook vormen in een afbeelding kan lezen.

Maar niet elk concept in elke afbeelding is de computer aangeleerd. Daarom is het belangrijk dat de computer ook zonder voorbeelden afbeeldingen kan classificeren. Aan de hand van context kan een computer voorspellen waar een afbeel-

ding ingedeeld moet worden. Hoe vaak komt een klasse samen met andere klassen voor? Op basis hiervan kan een computer inschatten wat het onderwerp van een afbeelding is, zonder dat de computer dit onderwerp ooit eerder heeft gezien – en dit is waar het Mensink om gaat. Deze contextuele informatie kan ook van internet gehaald worden. Flickr-tags – termen die door gebruikers van Flickr aan hun foto's zijn toegekend – blijken bijvoorbeeld goed te werken. Zo vindt zelfs een stukje crowdsourcing plaats.

Mensink toont in zijn lezing aan dat computers al heel wat kunnen met afbeeldingen zonder dat ze ze ooit 'gezien hebben'. Nu is het zaak dit te perfectioneren.

Mensink toont aan dat computers al heel wat kunnen met afbeeldingen zonder ze ooit te hebben 'gezien'

Gemma Warriner: 'Design heeft positieve impact op weg naar een utopische duurzame toekomst'

Information designer Gemma Warriner (1989) heeft twee jaar geleden haar studie Visual Communication aan de University of Technology in Sydney afgerond. Warriner kreeg internationale bekendheid met *Twenty - Fifty*, een project waarin ze een confronterend beeld schetst van de voedselindustrie in 2050. IP sprak met haar over het project en information design.

Door: Niall MacKellar

Wat houdt het project *Twenty - Fifty* in?

'*Twenty - Fifty* is een visuele verkenning van de wereldwijde voedselcrisis die voorspeld wordt voor 2050. Vanaf dat jaar zullen de natuurlijke hulpbronnen op aarde niet meer aan de vraag kunnen voldoen. In een serie van acht datavisualisatieposters belicht ik steeds één kwestie die verantwoordelijk kan worden gesteld voor deze toekomstige crisis. Denk bijvoorbeeld aan bevolkingsgroei, verstedelijking, voedselproductie, genetische modificatie en klimaatverandering. Op deze manier wil ik de kijker ervan bewust maken hoe de toekomst van de voedselindustrie eruit kan gaan zien.'

'Aangezien het eindresultaat zou worden tentoongesteld in een galerie, heb ik gekozen voor grote posters; dat was volgens mij de beste vorm om de boodschap aan het publiek te vertellen. Door gebruik te maken van fotografie zorgde ik ervoor dat ik een extra laag aan de data kon toevoegen, waardoor de context veel duidelijker verbeeld wordt.'

Waarom wilde je een visualisatie over de voedselcrisis maken?

‘Onze relatie met voedsel en de rol die het speelt in ons dagelijks leven is een onderwerp dat ik persoonlijk heel interessant vind. Vooral als je dit vanuit het oogpunt van een designer kan benaderen. Wanneer je beseft dat consumenten een steeds grotere verantwoordelijkheid hebben, wordt het ook steeds duidelijker dat de ontwerper een steeds belangrijker rol krijgt. Ik geloof dat design een positieve impact kan hebben op onze weg naar een utopische, duurzame toekomst.’

‘Hoewel dit project niet alleen daarop gefocust is, is het wel mijn bedoeling dat deze visualisatie toegankelijk is voor een breder publiek. Ik wil mensen aanspreken en ervoor zorgen dat er een gedragsverandering op gang komt als gevolg van de nieuw opgedane kennis.’

Zou je jezelf een information designer noemen?

‘Ik noem mijzelf designer. Als mij wordt gevraagd specifiek te zijn, dan zeg ik dat ik werk in het vakgebied van visual communication design. Maar los daarvan ben ik van mening dat de hedendaagse ontwerper multidisciplinair moet zijn.’

‘Bij het project *Twenty - Fifty* heb ik ervoor gekozen bepaalde technieken uit information design te gebruiken; denk bijvoorbeeld aan taartgrafieken. Omdat ik grote hoeveelheden data tot mijn beschikking had, was dit de meest geschikte vorm om het concept te communiceren in deze specifieke context.’

‘Tijdens dit project merkte ik dat ik bezig was met data en het visualiseren van deze data op een conceptuele manier. Dus ja, in dit geval ben ik zeker een information designer.’

Niall MacKellar volgt de master Information Design aan de Design Academy Eindhoven.

INTERNATIONAL ARCHIVES DAY 2015

Over de hele wereld verenigen archivarissen zich op 9 juni om de betekenis en verworvenheden van het beroep te vieren. De KVAN nodigt archivarissen uit om een afbeelding van een archiefstuk aan te leveren, waarmee de verwevenheid met de gemeenschap en omgeving van het archief gesymboliseerd wordt.

Geef een korte toelichting op de afbeelding en schrijf eventueel een korte boodschap ter gelegenheid van International Archives Day. Het webadres van het betreffende archief mag niet ontbreken. Kortom: trek alles uit de kast en maak reclame voor wat je het meest dierbaar is.

De Section Local, Municipal and Territorial Archives van de International Council on Archives (ICA) heeft een website ingericht om alle afbeeldingen en berichten te tonen. Het resultaat van International Archives Day 2015 wordt getoond op www.internationalarchivesday.org. In juni 2014 had deze site 1.566.845 hits en 15.875 unieke bezoekers.

Om deel te nemen: stuur een jpg-afbeelding (max. 800 x 900 pixels) van het archiefstuk, samen met een korte beschrijving in eigen taal, vóór 30 mei naar m.langelaar@rotterdam.nl (contactpersoon ICA).

Wie in 2014 al een bijdrage leverde, kan gerust opnieuw inzenden: de website biedt plaats aan een groeiend aantal afbeeldingen voor de komende jaren, een schatkamer vol archiefschatten. Verdere info op www.kvan.nl.

Graaf Willem IV verstrekt tegen betaling op 7 juni 1340 aan Rotterdam definitief stadsrecht. Voor de naar schatting 2000 mensen die er wonen, betekent dit privilege onder andere tolvrijdom in het graafschap Holland en vrijstelling van een aantal belastingen, toestemming om jaarmarkten te houden en natuurlijk grote bestuurlijke en rechterlijke bevoegdheden. Wel staan er verplichtingen tegenover, zoals het leveren van soldaten aan de graaf ten tijde van oorlog, maar de juridische basis voor verdere ontwikkeling van Rotterdam is gelegd. (Stadsarchief Rotterdam)

GEZOCHT: AMBASSADEURS

De Vereniging SOD is op zoek naar ambassadeurs! Sta je midden in het vakgebied? Ben je trots op je vak? Wil je bijdragen aan de doelstelling van de Vereniging SOD? Heb je ideeën over de ontwikkelingen in de documentaire informatievoorziening? Werk je graag mee aan de profilering van de SOD en je vakgenoten? Wil je de Vereniging SOD vertegenwoordigen in je regio?

Antwoord je vaker ja dan nee op deze vragen? Dan willen wij je graag verwelkomen als ambassadeur van de Vereniging SOD!

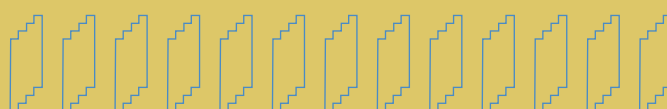
MOTTO

Het motto van de Vereniging SOD voor de komende jaren is 'de emancipatie van ons vak'. De laatste jaren heeft de Vereniging SOD moeite gehad met haar eigen zichtbaarheid en daardoor ook de zichtbaarheid van haar leden. Hier komt verandering in. Het bestuur zet de komende jaren in op een optimale aanwezigheid en zichtbaarheid in het werkveld. Dat betekent dat we veel (regionale) activiteiten gaan organiseren, veelvuldig in gesprek gaan met onze leden en aanschuiven bij initiatieven, werkgroepen en commissies die iets te maken met de ontwikkelingen in en rond het vakgebied van de documentaire informatievoorziening.

'LID MET PRIVILEGES'

Dat kan het bestuur niet alleen. Daarom zijn we op zoek naar tien ambassadeurs die ons hierbij willen helpen. Als ambassadeur vertegenwoordig je dus de Vereniging SOD op verschillende vlakken. Dat kan zijn door aanwezig te zijn op een evenement of aan te schuiven bij een werkgroep of commissie. Daar krijg je natuurlijk iets voor terug. Ten eerste benoemen we je tot een 'lid met privileges'. Die privileges liggen op het op uitnodiging bezoeken van seminars / congressen of deelnemen aan cursussen. Daarnaast is het uiteraard een mooie manier om je netwerk uit te breiden en kennis op te doen.

Interesse of meer informatie nodig? Mail naar verenigungsod@gmail.com

KNVI

Koninklijke Nederlandse Vereniging
van Informatieprofessionals

Prissma is dit jaar weer flink wat van plan!

Het nieuwe bestuur presenteert u een lijst met nieuwe activiteiten op prissma.nl. Denk aan de studiereis, de zomerBBQ, Prissma's Academy,

Prissma's Pitch en natuurlijk de Prissma GO Infobattles. Vrijdag 10 april j.l. was in Den Haag traditioneel de eerste battle.

Maar liefst negen teams streden om de eerste plaats. Het team Ademnood B.V., samengesteld uit IDMdenhaag studenten Josine Blom, Jeske Woudstra en Frans Huigen en docent Marjolijn de Jager heeft gewonnen van de andere groepen. Zij strijden tijdens het KNVI congres om de eerste prijs tegen de winnaars uit de andere steden.

BMI-Congres in de Rode Hoed

De afdeling BMI kijkt terug op een geslaagd congres

Op 26 maart vonden zo'n 120 mensen hun weg naar de Rode Hoed. Bmi-voorzitter Ingeborg van Dusseldorp opende het congres "Informatieprofessionals 2025: onbekende en ongekende mogelijkheden!" met een introductie over de veranderende rol van informatiespecialisten

in de zorg en stelde als doel dat "de informatieprofessional in 2025 een structurele bijdrage levert aan de integrale verbetering van kwaliteit, efficiëntie en effectiviteit in het informatielandschap en als zodanig voldoet aan onmisbare randvoorwaarden voor het bieden van excellente zorg". Hierna werden de aanwezigen aan het denken gezet over de toekomst van ons vak door drie uitgenodigde sprekers.

André Rouvoet sprak als voorzitter van Zorgverzekeraars Nederland over de kosten in de zorg en de kansen voor onze beroepsgroep die zowel de roep om meer transparantie als het 'gat' tussen data en informatie met zich meebrengen.

Nicky Hekster, Technical Leader Healthcare & LifeSciences van IBM nam ons mee in de mogelijkheden van nieuwe technologieën zoals die achter 'supercomputer' Watson. Watson kan ingezet worden bij het stellen van diagnoses. De arts krijgt hiermee een nieuwe rol als regisseur en ook informatiespecialisten zullen hun kwaliteiten op andere vlakken gaan inzetten.

Philip Idenburg, adviseur op het gebied van innovatie en voorzitter van Kanker.nl sloot de ochtend af met een zeer inspirerend betoog. Hij maakte duidelijk dat er veel meer innovatie mogelijk is in de zorg, dat innovatie start bij goede informatie en dat het vraagt om een lerende omgeving. Hij riep ons op om lef, leiderschap en ondernemerschap te tonen en hiermee een bijdrage te leveren aan innovatie in de zorg.

Na de lunch volgde een programma voor BMI-leden, waarin onder andere de EAHIL-beurzen zijn uitgereikt door Ronald van Dieën van LM Information Delivery en kersverse CBN-voorzitter Gerdien de Jonge. De beurzen gingen naar Thomas Pelgrim (Hogeschool van Arnhem en Nijmegen) en Jitka Vavra (UMC Groningen).

De presentaties van de sprekers op het congres en enkele foto's zijn te vinden op www.bmi-online.nl

Neem ook deel aan de KNVI-IP
inspiratiemiddag!
Meer informatie kun je vinden op
knvi.net.

Algemene Ledenvergadering KNVI

In tegenstelling tot eerdere berichten zal de ALV plaatsvinden op 4 juni aanstaande plaatsvinden, voorafgaand aan de KNVI-IP inspiratiemiddag.

Locatie: NIOD, Herengracht 380 te Amsterdam
Tijd: 12.00 Inloop (en broodje)
12.30 - 13.30 Vergadering

In verband met de ruimte en de catering willen we graag weten of je komt. Meld je aan op de website van de KNVI.

RECHT OP INFORMATIE

Auteursrecht kabaal om onderwijsmateriaal

In het onderwijs gebruiken docenten veel publicaties van anderen als onderwijsmateriaal. Aangezien deze publicaties auteursrechtelijk beschermd zijn, is het gebruik ervan aan regels gebonden. In de readerovereenkomst maken onderwijsinstellingen en uitgevers gezamenlijk afspraken hierover. De praktijk is weerbarstiger dan je zou denken.

Door: Raymond Snijders

In artikel 16 Auteurswet, de zogeheten onderwijsexceptie, staat beschreven dat 'verveelvuldiging of openbaarmaking van gedeelten' van auteursrechtelijk beschermde werken ter toelichting van het onderwijs geen inbreuk vormt op het auteursrecht. Dat betekent nog niet dat het onderwijs vrijelijk alles kan gebruiken als onderwijsmateriaal. Het gaat namelijk om 'gedeelten' en er moet voor het gebruik van tijdschriftartikelen en gedeelten van boeken nog steeds wel een 'billijke vergoeding' aan de rechthebbende(n) betaald worden. Wat zijn nou precies 'gedeelten'? Welke vergoeding is 'billijk'? Daarover hebben de MBO-raad, de Vereniging Hogescholen en de VSNU, vereniging van universiteiten, afspraken gemaakt met het Nederlands Uitgeversverbond (NUV) en de Stichting International Publishers Rights Organisation (IPRO). Die afspraken hebben geleid tot afkoopregelingen die zijn vastgelegd in een readerovereenkomst per onderwijssector.

Prima geregeld, zou je zeggen. Het onderwijs betaalt een vast bedrag en docenten mogen korte overnames uit andermans werken gebruiken in readers, syllabi en als los onderwijsmateriaal. Maximaal 10.000 woorden uit een boek en maximaal 8.000 woorden als het om een tijdschriftartikel gaat. Is het langer dan dat? Dan kun je eenvoudig toestemming vragen via de

website van Stichting PRO, die in Nederland namens het NUV toeziet op de uitvoering van de afkoopregelingen. Zij regelen het verkrijgen van de toestemming en brengen de bijbehorende vergoedingen in rekening bij het onderwijs.

Bij een afkoopregeling die, dankzij de formulering van de onderwijsexceptie, onderscheid maakt tussen korte en langere overnames is het echter noodzakelijk erop toe te zien dat het onderwijs in het gebruik van andermans werken ook dat onderscheid maakt. Daarom is het controleren van de (papieren) readeradministratie maar ook de digitale leeromgevingen van de onderwijsinstellingen een belangrijk onderdeel van de afspraken. Docenten maken in toenemende mate gebruik van digitale artikelen en gedigitaliseerde delen uit boeken en moeten zelf dus onderscheid maken in wat ze wel en niet mogen gebruiken binnen de afspraken.

Daar begint, zoals vaker met auteursrechtelijke bepalingen, de praktijk te schuren met de theorie. Docenten houden zich met onderwijs bezig en kijken bij het samenstellen van onderwijsmateriaal niet naar de precieze lengte van wat ze overnemen. Woorden tellen van artikelen of delen van boeken? Dat is geen vereiste voor goed onderwijs, integendeel zelfs, want een docent kijkt naar de kwaliteit en niet de kwantiteit. Docenten moeten daarnaast ook nog eens letten op het gebruiks-

recht van de publicaties die ze willen gebruiken. De onderwijsexceptie – en daarmee de readerovereenkomst – is alleen van toepassing op werken waar je geen gebruiksrecht voor hebt. Heb je dat wel, doordat er licenties zijn afgesproken waarin het gebruiksrecht geregeld is of omdat het bijvoorbeeld open access gepubliceerd is, dan hoef je verder geen rekening te houden met de afspraken in de readerovereenkomst.

Veel uitgevers vinden dat gebruikers van hun werken, inclusief docenten, zich bewust moeten zijn van de vaak complexe auteursrechtelijke aspecten als ze andermans werken willen hergebruiken. Docenten daarentegen hebben de verwachting dat ze alle artikelen en studieboeken zonder beperkingen mogen gebruiken ten behoeve van het onderwijs als ze van het bestaan van een onderwijsexceptie horen.

De waarheid zal, net als een oplossing, ergens in het midden liggen. Er moet inderdaad gewerkt worden aan betere bewustwording zodat ook in het onderwijs verantwoordelijk omgegaan wordt met auteursrechtelijk beschermd materiaal. Maar de onderwijsexceptie is wel bedoeld om het samenstellen van (goed) onderwijsmateriaal eenvoudiger voor docenten te maken. Als ze zich moeten verdiepen in auteursrecht, readerovereenkomsten en licenties, of zich moeten beperken tot korte overnames, dan is de kuur erger dan de kwaal. Ook auteursrecht blijft uiteindelijk gewoon mensenwerk.

Raymond Snijders is senior informatiebemiddelaar bij Hogeschool Windesheim.

AGENDA

28 mei ■ KNAW-LEZING ■
'Copyrighting Tradition' in News Creativity, Authorship and Expressions of Traditional Culture ■ Amsterdam ■ goo.gl/l4M0cl

4 juni ■ KNVI IP INSPIRATIEMIDDAG
'WIKIPEDIA' ■ Amsterdam ■ www.informatieprofessional.nl

8 en 9 juni ■ KVAN-DAGEN
■ Amersfoort ■ www.kvan.nl

25 juni ■ EIM ZOMER-EVENT 2015 ■ Den Haag ■ uitgeverijip.nl/eim-zomerevent/

28 juni - 2 juli ■ THE SCHOOL LIBRARY ROCKS
■ 44th Annual International Conference & 17th International Forum on Research in School Librarianship ■ Maastricht ■ iasl2015.org

17-18 september ■ INFORMATIE AAN ZEE ■ Tweejaarlijks congres van VVBAD ■ goo.gl/tDIe2c

IPLINGO Screenshots

Door: Edwin Mijsbergen

Afgelopen week werd ik door diverse mensen geattendeerd op het artikel *R.I.P. blogging, killed by screenshots*, op The Next Web (TNW). De titel vond ik als blogger, zacht uitgedrukt, nogal overdreven, maar de inhoud van het artikel intrigeerde me. De auteur ging in op het fenomeen dat steeds meer mensen screenshots maken van langere teksten, om die vervolgens te delen via sociale media. Iemand tikt bijvoorbeeld twee alinea's tekst in een notitieapp op de telefoon, maakt er een screenshot van en deelt het vervolgens op Twitter of elders.

Ik was het afgelopen jaar al vaak getuige van het fenomeen maar ik realiseerde me eigenlijk nog niet eerder het dat een fenomeen is. Zo lees ik bijvoorbeeld al sinds de zomer van vorig jaar gedichten van Middelburger @heserob, die hij wekelijks als screenshot deelt via Twitter. Ik ken hem goed genoeg om te weten dat hij dat niet doet omdat het zo hip is; voor hem is het een praktische overweging. Dat zal voor vele anderen ook gelden. Voor lezers is het natuurlijk ook prettig: de boodschap komt in één keer binnen.

Als je de zoekterm screenshots googlet krijg je nog niet zo gek veel treffers. Dat heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat de term later is gemunt dan het verschijnsel oud is. Brett Lawrie schreef er in november 2014 al over in zijn artikel *Hacking the Tweet Stream*, maar rept dan nog niet over screenshots. Dat gebeurt een maand later pas, bij Buzzfeed. En nu zie ik het opeens overal. iCulture schreef op 16 april over de update van de app van Wikipedia, die ook voorziet in het delen van screenshots. iCulture omschrijft het fenomeen dan weer als 'textshots'.

Je kunt je hier nog van alles bij afvragen. Wat het betekent voor de vindbaarheid van content, bijvoorbeeld. Zoekmachines kunnen immers niet zo veel met teksten in afbeeldingen. Maar dat is stof voor een uitgebreider artikel. Laat ik het er voor nu op houden dat screenshots al geruime tijd in zwang zijn, maar als fenomeen nog maar net op de kaart staan. Waarvan akte. <

Edwin Mijsbergen is
redacteur van IP en freelance
informatiespecialist

GELEZEN

Buitengewone Bibliotheken

Door: Edwin Mijsbergen

Mensen die weblogs en online fora over bibliotheken en aanverwant nieuws volgen weten het: berichten met mooie foto's van bijzondere bibliotheken worden vaak gedeeld en kunnen rekenen op waardering. Het boek *Buitengewone Bibliotheken* van de Engelse journalist Alex Johnson zou je kunnen omschrijven als een salontafelboek, met een bloemlezing uit zulke berichten. In 240 pagina's wordt de lezer meegenomen langs ongeveer evenveel foto's van bibliotheken. Johnson besteedt aandacht aan de grote,

zoals die van Birmingham of Kansas, maar ook aan talloze minibibliotheken, thuisbibliotheken en andere boekenbewaarplaatsen.

Buitengewone Bibliotheken is een heerlijk boek om af en toe doorheen te bladeren. Het kan een inspiratiebron zijn voor iedereen die iets heeft te maken met het vak; van bibliothecaris tot architect. Verwacht geen diepgaande teksten over de geschiedenis en maatschappelijke meerwaarde van het instituut. Dit werk is een visuele lofzang op de vele creatieve verschijningsvormen ervan. <

Buitengewone Bibliotheken

Alex Johnson

Luster Uitgeverij

ISBN 9789460581397

€ 19,95

DAT ZOEKEN WE OP WikiLeaks

Op WikiLeaks staan zulke grote hoeveelheden berichten dat je wel een zoekmachine nodig hebt om daar iets in te vinden. IP's zoektester had zelf nog nooit behoefte gehad om interessante gelekte berichten uit Julian Assange's openbare depot op te duiken. Maar nu hij zich daarin verdiept heeft, is hij aangenaam verrast over de zoekmogelijkheden die worden geboden.

Door: Eric Sieverts

Op de WikiLeaks-homepage kun je meteen al zoeken. Daarnaast is er ook een op land geordende directe toegang tot 'archieven' uit 2006-2010. Onder 'Netherlands' vind je daar 78.489 documenten. Boven het zoekvenster en ook op de echte zoekpagina zijn de letters W-i-k-i-l-e-a-k-s in de bekende vrolijke Google-kleuren uitgevoerd. Dat kleurgebruik wordt door Google kennelijk gedoogd.

Het zoekscherm oogt ook Google-simpel, maar wel met een in het oog springende knop die een geavanceerd zoekscherm oproept. Zo heel geavanceerd blijkt dat overigens niet te zijn. Er zijn extra vakjes voor woorden die je wilt uitsluiten, voor woorden die in titels moeten voorkomen en voor woorden die juist in de documenttekst zelf moeten staan. Verder kun je vooraf nog inperken op wat deelcollecties, waarover direct meer.

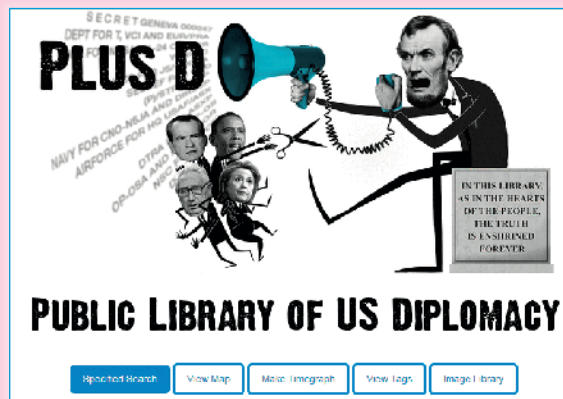
Het echt geavanceerde zie je pas als je de link 'More ways to filter the search' aanklikt. Maar dit 'filteren' moet je

verder helemaal zelf doen; lekker zelf alle operatoren en syntax intikken. Aanklikken van de Advanced Search-knop vanuit het zoekscherm stuurt onbedoeld een lege zoekvraag mee. Dat leidt tot een waarschuwing, maar het laat ook meteen zien dat er 8.766.122 documenten in het systeem zitten.

Uitgebreide zoeksyntax

De zoeksyntax die ter beschikking staat is ongemeen uitgebreid. Niet alleen Booleaanse combinaties (met eigen symbolen voor OR en NOT) en exacte phrases, maar ook zoeken in velden (weer alleen titel of documentinhoud), zoeken binnen de eerste X woorden van het document, nabijheidsoperatoren, woorden in zelfde zin, woorden in zelfde alinea, volgorde-operator (ene woord voor het andere), quorum-operator (hoeveel van de ingetikte zoekwoorden minimaal moeten voorkomen) en zoekwoord aan het begin of juist aan het eind van een titel of documenttekst (een soort reguliere expressies). Verder kun je al die syntax naar hartelust combineren tot zeer complexe queries. Truncatie wordt nergens genoemd, maar blijkt met een * ook gewoon mogelijk. Hiermee kan WikiLeaks zich makkelijk

meten met gespecialiseerde zoeksystemen als LexisNexis of Ovid.

WikiLeaks doet niet aan parametric search. Je kunt alleen (vanuit het geavanceerde zoekscherm) vooraf aangeven dat je in bepaalde deelcollecties wilt zoeken, zoals 'Iraq War Logs', 'Kissinger Cables', 'Guantanamo Files' en nog vele andere. Voor de presentatievolgorde van een zoekresultaat kun je kiezen tussen relevantie, documentdatum of datum van publicatie op WikiLeaks. Voor de relevantievolgorde lijkt het voorkomen van woorden in titels de belangrijkste parameter te zijn.

Meeste ook in Google

De inhoud van de site is ook met Google te doorzoeken door *site:wikileaks.org* aan een zoekvraag toe te voegen. Op identieke simpele zoekvragen blijf je niet altijd precies dezelfde resultaten te krijgen als in WikiLeaks zelf. Deels komt dat doordat Google automatisch van alles met je zoekwoorden doet (zoals zoeken op woordstammen en synoniemen). Maar ook als je Google 'Verbatim' laat zoeken, blijven er vaak kleine onverklaarbare verschillen, de ene of de andere kant op. Maar bij Google mis je natuurlijk wel die geavanceerde zoeksyntax die WikiLeaks' eigen zoekmachine biedt. En omgekeerd moet je de dingen die Google automatisch doet, bij WikiLeaks zelf bedenken en in je zoekvraag verwerken.

Voor professionals die graag zelf allerlei functionaliteit willen inzetten om nog iets preciezer te zoeken, is WikiLeaks dus een waar eldorado. Maar daarvoor moet je je wel goed in de te gebruiken syntax verdiepen.

Eric Sieverts is redacteur van IP en freelance docent en adviseur

URL	search.wikileaks.org
Booleaans combineren	ja (+ zeer uitgebreide syntax)
Truncatie	ja
Speciale zoekvelden	ja (titel, documenttekst)
Advanced zoekscherm	ja
Parametrische filters	nee (wel vooraf te filteren)
Ook in Google	ja
Semantische markup	nee

LIFEHACKING

Kies je eigen land-specifieke versie van Google

Tijdens de VOGIN-IP-lezing op 26 maart jl. refereerde de Amerikaanse zoekexpert Greg Notess in zijn workshop aan een handige tool: Hola. Met deze VPN-proxy-dienst kun je met één druk op de knop doen alsof je uit de Verenigde Staten komt. Of uit Groot-Brittannië. Wat jij maar wilt.

Door: Leen Liefsoens

Een VPN-proxy-dienst gebruik je om je internetverkeer te versleutelen en te anonimiseren. Doordat deze dienst je IP-adres verandert, kan je hiermee je geografische locatie verbergen of ogenschijnlijk veranderen. De Amerikaanse zoekexpert Greg Notess haalde in zijn workshop tijdens de VOGIN-IP-lezing (zie ook pagina 26 in dit nummer) Hola aan als tool om buiten de VS google.com te bereiken in plaats van doorgestuurd te worden naar de versie van Google van het land waarin je je bevindt. Zoekresultaten (en de volgorde waarin ze worden gerangschikt) zijn namelijk locatiegebonden, aangepast aan specifieke landgebonden gebruikersbehoeften en de censuur-eisen van de plaatselijke overheden.

Google maakt het zijn gebruikers buiten de VS namelijk alsmoer moeilijker om google.com te benaderen.* Hola is als app beschikbaar voor Android- en iOS-apparaten. Na het installeren en openen van de app kun je onderaan kiezen voor 'Web' of 'Apps'. Met de optie Web kun je surfen met de interne browser van Hola. Rechtsboven zie je de Amerikaanse vlag. Door op de vlag te klikken kun je kiezen voor 'terug naar Nederland' of voor een ander land. Via de optie Apps kun je de diensten van Hola ook inzetten bij apps als Facebook, Netflix en Spotify. Voor browsers is Hola als plugin verkrijgbaar. Maar voor deze plugin wordt recent gewaarschuwd. Ook Notess gaf aan alert te zijn op onverwachte

kosten, advertenties en bandbreedteproblemen. Op internet spreken ze zelfs over malware. Media Hint wordt als alternatief aangedragen. Deze tool heb ik zelf nog niet uitgetest. Tot nu toe heb ik op mijn Androidtablet geen problemen ondervonden met Hola. Op mijn computer maak ik gebruik van de Firefox-addon FoxyProxy. Lang niet zo eenvoudig in gebruik als Hola, want je moet zelf op zoek naar proxy-instellingen op internet (zoek op 'free public proxies'), maar bij deze tool zijn er nog geen alarmbellen afgestaan.

Voor het benaderen van google.com buiten de VS geeft Google zelf als resterende oplossing aan om te surfen naar google.com/ncr. De letters 'ncr' staan voor 'No Country Redirection'. <

* 'How Google Made it A Little Harder to Reach Google.com From Outside The US', Search-Engineland, 4 maart 2015. Snipr.com/ncr15

Leen Liefsoens is redacteur van IP en senior informatiespecialist bij de bibliotheek van de Haagse Hogeschool

Stadsarchief Amsterdam eert Cor Jaring

Amsterdam was hip in de jaren '60 en de selfmade fotograaf Cor Jaring (1936-2013) was erbij. De Summer of Love in 1967, de BedIn for Peace van John Lennon en Yoko Ono in 1969 in het Hilton Hotel, de ludieke acties van Provo en het Witte Fietsenplan. Amsterdam was het Magisch Centrum van de wereld. Die bekendheid was vooral te danken aan de foto's van Cor Jaring die de hele wereld overgingen. De tentoonstelling 'Cor Jaring Fotograaf, Magisch Centrum Amsterdam 1965-1975' geeft een beeld van deze periode met iconische zwart-witbeelden en nieuw ontdekt kleurmateriaal. Nog tot 13 juli te zien in het Stadsarchief Amsterdam. <

Witte Fiets, Prinsengracht, 1966. Foto Cor Jaring, Stadsarchief Amsterdam

Frank Huysmans

COLUMN

Beoordeel de beoordelaars

Een grapje in academische kringen wil dat 'gold' open access verwijst naar wat je mee moet brengen om je artikel in zo'n tijdschrift gepubliceerd te krijgen. En inderdaad,

de article processing charges (APCs) die gerenommeerde uitgeverijen vragen zijn soms stevig. Zeker in de (bio)medische en de STEM-wetenschappen (science, technology, engineering, mathematics). Daar betaal je bij de meeste tijdschriften en platforms tussen de 1000 en 5000 dollar. Vaak meer dan wat de hoofdauteur van het paper netto per maand op haar rekening krijgt bijgeschreven.

Een groeiend aantal wetenschapsfinanciers verlangt dat de resultaten van het door hen gefinancierde onderzoek in open access worden gepubliceerd. Deze organisaties en fondsen in wat universiteiten de 'tweede en derde geldstroom' noemen, vergoeden de publicatiekosten. Dat moet open access een duw in de rug geven. Want het publiceren in niet-open tijdschriften die door abonnementsgelden worden gedragen is gratis.

Anders gaat het in de eerste geldstroom. Dat zijn de middelen die universiteiten en onderzoeksinstituten van de overheid krijgen om hun kerntaken te kunnen verrichten. Academische staf en vaak ook PhD-studenten en postdocs worden uit die middelen gefinancierd.

Als deze onderzoekers hun werk in gold open access willen publiceren, gaan de APCs ten koste van andere uitgaven. In een beetje ambitieuze onderzoeksgroep

'Je kon erop wachten dat er vergelijkingssites voor publicerende wetenschappers zouden komen'

Frank Huysmans is redacteur van IP, bijzonder hoogleraar bibliotheekwetenschap aan de UvA en zelfstandig onderzoeker en adviseur

is dat al gauw een halve postdoc minder. Het is dus zaak kritisch naar kosten en baten te kijken. Doet de tijdschriftredactie een beetje haar best om goede peer reviewers te vinden, leest er een editor mee op taal- en andere fouten, wordt de referentielijst doorgenomen en gecorrigeerd – dat soort dingen.

Je kon er daarom op wachten dat er vergelijkingssites voor publicerende

wetenschappers zouden komen. SciRev.sc is er zo een. Opgericht door twee Nijmeegse wetenschappers, heeft het als motto 'review the scientific review process'. Zoals bij alle *crowdsourcing platforms* wordt zoiets waardevoller naarmate het aantal deelnemers groter is. Thans is het met maar enkele reviews per tijdschrift nog behelpen. Zelfs als je artikel nog in de review-pijp zit, kun je je ervaringen al delen met anderen. Melden dat het wel erg lang duurt voor je antwoord krijgt bijvoorbeeld. Dat is ook interessante informatie voor de grote wetenschapsfinanciers. Trouwens, de aloude tijdschriften op abonnementsbasis gaan er net zo goed op de snijtafel. Een andere site, qoam.eu, doet het alleen voor open access-tijdschriften. Wat de situatie nog interessanter maakt is de opkomst van platforms die veel minder geld vragen. Zo is er SAGE Open dat 195 dollar per artikel rekent, waarvoor je de gebruikelijke dienstverlening (peer review, correctielesen, opmaak) krijgt. En er is PeerJ, een platform dat een abonnementsconstructie aanbiedt aan auteurs en hun instituties. Voor eenmaal 299 dollar kun je er als wetenschapper de rest van je leven al je papers publiceren. Dat is wel even iets anders dan 5000 dollar per artikel. Laten we het 'bold open access' noemen.

<

Karmac Groep

Pascallaan 68
8218 NJ Lelystad
Tel 0320-286969
info@karmac.nl
www.karmac.nl

De drie bedrijven die samen de Karmac Groep vormen, zijn uw partner bij duurzame oplossingen in document- en informatielogistiek. Door de jarenlange ervaring zijn wij uitgegroeid tot dé specialist op het gebied van informatielogistiek.

> BOEKEN- EN ABONNEMENTENSERVICE

EBSCO Information Services

Postbus 204
1430 AE Aalsmeer
Tel 0297-386386
Fax 0297-386387
www.ebsco.nl

Ilge Subscription Management

Postbus 87592
1080 JN Amsterdam
Tel 020-6441842
Fax 020-6444412
info@ilge.nl
www.ilge.eu

ILGE is al meer dan 25 jaar de meest persoonlijke, betrouwbare partner in abonnementenbeheer. Zowel openbare bibliotheken als medische en bedrijfsbibliotheken genieten van onze deskundige dienstverlening en scherpst mogelijke prijzen.

LM Information Delivery

Van Twickelostraat 13
7411 SC Deventer
info@LMinfo.nl
www.LMinfo.nl

information delivery

LM Information Delivery is al sinds 1972 een toonaangevende leverancier van informatiediensten. Een professionele klantenservice en geavanceerde technologische oplossingen vormen de basis van onze bedrijfsactiviteiten.

Van Dijk Zakelijk

Postbus 486
3990 GG Houten
Tel 088-2345900
Fax 030-6386958
klantenservice@vandijkzakelijk.nl
www.vandijkzakelijk.nl

Leverancier van vakinformatie. Laat het beheer over uw abonnementen-pakket en boekbestellingen aan Van Dijk Zakelijk over, en creëer voor uzelf overzicht en kostenbesparing.

> CONSULTANCY > ADVIESBUREAUS

Infomare

Postbus 333
4530 AH Terneuzen
Tel 0115-608699
www.infomare.eu

Ingressus

Postbus 2341
3000 CH Rotterdam
Tel 010-2060260
www.ingressus.nl

Reekx

Charlotte van Pallandtlaan 18
2272 TR Voorburg
Tel 070-3000684
E-mail: info@reekx.nl
www.reekx.nl

> ICT DIENSTVERLENING

BeeSmart

Pieter Bruegelstraat 14
7731 SK Ommen
Tel 088-2337627
Fax 088-2337650
info@beesmart.nl
www.beesmart.nl

BeeSmart is een innovatief ICT-bedrijf met unieke oplossingen voor o.a. cashless dienstverlening, outsourcing, compleet beheerde diensten op het gebied van gaming en wifi, maar ook oplossingen voor printing en telefonie.

> INFORMATIEPROVIDERS

> HOSTS

EBSCO Information Services

Postbus 204
1430 AE Aalsmeer
Tel 0297-386386
Fax 0297-386387
www.ebsco.nl

LM Information Delivery

Van Twickelostraat 13
7411 SC Deventer
info@LMinfo.nl
www.LMinfo.nl

> OPLEIDINGEN

> CURSUSSEN

> BIJSCHOLING

Erasmus Academie

Postbus 1738
3000 DR Rotterdam
Tel 010-4081839
info@erasmusacademie.nl
www.erasmusacademie.nl

Ingressus

Postbus 2341
3000 CH Rotterdam
Tel 010-2060260
www.ingressus.nl

GO opleidingen

Postbus 164
2270 AD Voorburg
Tel 070-3512380
Fax 070-3549789
www.GOopleidingen.nl

HvA / Archiefschool

Postbus 1025
1000 BA Amsterdam
Tel 020-5954788
www.archiefschool.nl

> PERSONEEL

> WERVEN & SELECTIE

> DETACHERING

Ingressus

Postbus 2341
3000 CH Rotterdam
Tel 010-2060260
www.ingressus.nl

Randstad/ProBiblio

Opaallaan 1180
2132 LN Hoofddorp
Tel 023-5546275
www.probiblio.nl/randstad

Reekx

Charlotte van Pallandtlaan 18
2272 TR Voorburg
Tel 070-3000684
E-mail: info@reekx.nl
www.reekx.nl

> SOFTWARE

AXIELL ALM Netherlands BV

Postbus 1436
3600 BK Maarssen
Tel 0346-586800
Fax 0346-561655
www.adlibsoft.com

Infor Library and Information Solutions

Pettelaarpark 103
5216 PR 's-Hertogenbosch
Tel 073-6205222
Fax 073-6205298
www.vubis-smart.com

Librix

Postbus 102
7140 AC Groenlo
Tel 0544-471111
Fax 0544-465814
www.nedaplibrix.com

> UITGEVERS

ProQuest

The Quorum, Barnwell Road
Cambridge CB5 8SW
United Kingdom
Tel +44-(0)-1223215512
Fax +44-(0)-1223215513
www.proquest.com

Ook een vermelding
van uw bedrijf?

Bel Joop Slor
bij Recent op
020-3308998

EIM ZOMEREVENT

25 juni 2015

Kurhaus Scheveningen

**KBenP
ZOMEREVENT
WORDT
EIM ZOMEREVENT:**
same place, same time;
more content, higher
value, 'enhanced
experience!'

Uitgeverij IP / vakblad EIM VIP creëert voor u een 'enhanced experience'

...gericht op innovatie en oplossingen

...met de inzichten van toonaangevende sprekers

...innemend en enthousiasmerend voor u als deelnemer!

SPREKERS

Farid Tabarki

Bas Eenhoorn

Jort Kelder

HET PROGRAMMA

Op 25 juni krijgt u antwoorden op de volgende vragen:

...Wat levert EIM mijn organisatie en processen op?

...Wat zijn concrete ervaringen met beschikbare oplossingen?

...Welke kant gaat het uit? Wat zeggen de visionairs?

met o.a. **Farid Tabarki** over de ingrijpende 'Digital Disruption', **Bas Eenhoorn**, Nationaal Commissaris Digitale Overheid, en aanspreken de voorbeelden uit overheid en bedrijfsleven.

Jort Kelder sluit voor het eerst visie, aanbod en klantkant in anderhalf uur kort met visionairs, aanbieders en klanten in een discussie. Hieraan werken enkele grote overheidsinstellingen en bedrijven mee, zoals het Ministerie van BZK, deProvincie Zuid-Holland, ING en Google. Ook kunt u deelnemen aan diverse presentaties en workshops.

TARIEF

Toegang: € 95 (excl BTW)

voor deelnemers die lid zijn van één van de meewerkende vakverenigingen.

Toegang: kosteloos voor leden van Xplor.

Toegang: € 200 (excl BTW) voor andere deelnemers.

Elke deelnemer mag kosteloos een Young Professional introduceren.

We brengen u samen met visionairs, oplosers en collega-professionals die dezelfde reis maken van documentgerichte informatievoorziening naar Enterprise Information Management en graag kennis en inzicht delen.

ONZE PARTNERS

Het EIM Zomerevent wordt mede mogelijk gemaakt door o.a. hoofdsponsor BCT, Green Valley, BM Consultants, Solipsis, KBenP en GO opleidingen.

VOGIN en de vakverenigingen KNVI, Ngí/NGN, SOD, Xplor, VGP NVBA, RMC en KVAN ondersteunen het EIM Zomerevent.

EIM zomerevent 2015: DÉ ontmoetingsplaats voor EIM professionals!

Aanmelden via www.uitgeverijip.nl/eim-zomerevent